

Universitätsbibliothek Wuppertal

Omnia Divini Platonis Opera

Plato

Venetiis, M.D.LVI

Timaeus Platonis

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-254](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-254)

deditam, iecori commendatam. Verum de hoc ipso iecore miram Pythagoricorum notabilis opinionem, videlicet id membrum ex certa soliditate & clara pariter lenitate sic esse temperatum, ut speculando imagines rerum accipiat facile admodum atque reddat. Profecto quemadmodum imaginatio vehemens gravidæ mulieris in fetu tenerimo sepe exprimit rei desiderata notas: ita vehemens siue mentis notio, siue sensus imaginatio naturam iecoris specularem facillime format. in hoc ipso speculo demones superiq; futurorum effingunt imagines, quoties patato prorsus animo aliunde illic imagines non pinguntur. Itaque futurorum nota speculo huic infusa in mentem protinus imaginationemq; resiliunt: sed illic sepe imaginibus alijs adeo confunduntur, ut futura portendere nequeant. Quando videlicet vel mens prudentiæ officijs occupata circa gubernanda distrahitur, vel imaginatio similibus negotijs occupatur. Vbi vero rationis imaginationemq; vacat prudens & continuata & laboriosa discursio sepe imagines futurorum à superis in speculum nostrum prosilientes, inde in iudicium manifeste resiliunt. Verum quidnam portendant discernere illius est officium, qui ab antecedentibus in consequentia prudenter sequeatq; discurrere consuevit. At vero discursio talis impedit ratiocinium, ut merito alijs sint qui prouident, alijs qui prouisa interpretantur & explicant. Post hæc profectur materiam latissimè à medicis explicatam de humoribus complexionibusq; & mirabili humani corporis artificio. Atqui elegantiam Platonis in hominis corpore describendo adeo admiratus est Bartholomæus Fontinus noster rhetor egregius, ut præclara oratione probauerit, neque Laetantium, neque Cornelium Celsum, neque Ciceronem ipsum in re describenda ad miram Platonis eloquentiam accedere potuisse. Inter hæc præceptum religiosum considerabimus, non esse de diuinis vterius affirmandum, quam diuinum confirmet oraculum. Item prouidentiam in homine componendo nullam omnino aliam habuisse rationem, nisi ut contemplationi foret aptissimum. Rursus res naturales in effectibus producendis non esse proprie causas, sed diuinæ prouidentia instrumenta. Principalem namque causam singulorum in ea intelligentia stan esse, quæ boni rationem habens, singula futura commodatis gratia fabricat. Desinit deinceps quid sanitas corporis sit, quid morbus. Distinguit quoque morborum, tum aliorum, tum febrium species, singulorumq; rationes assignat. Quales esse potissimum rationes quas apud Galenum Platonem legi, iamdiu existimauimus, ac nuper à Georgio Cyprio insigni medico sum in sententia confirmatus. Hic enim his diebus cum ad me curandæ matris meæ gratia frequenter accederet, meq; reperiret hæc ipsa legentem, miro quodam ordine Galeni mentem cum Platonicam mente coniunxit. Post hæc autem perfectam hominis valetudinem desinit communem corporis animiq; concordiam. Quam tunc demum possideri putat, quando tan corpus quam anima in seipsis dissolunt bene, deinde simul optime componuntur. Optime inquam, id est, æquali quadam mensura, ut neque robur animi nimis excedat modum corporis, neque robur corporis speret animi modum. Sed antequam perfectam hanc desinat sanitatem, animi morbum distinguit in duos, scilicet ignorantiam & insaniam. Insaniam vero duplicem esse ait. Vnam qui dem occultam, quæ in continua pronaq; ad insaniam affectione consistit, puta habitum quandam ad perturbationem aliquam propensissimum. Alteram vero manifestam, scilicet quam vel aliquam perturbationem supra modum adauclta detegit, ut in gradu summo cupiditatis & uoluptatis, timorisq; et doloris, & ira: vel vapores humorum inclusi membri inducunt, ut atra bilis ex sanguinis, vel bilis, vel salis pituitæ adustione promeniens. Interea ubi ait, neminem sponte esse malum, sed propter naturam consuetudinemq; deprauatam, intellige naturalem procliuatam non mediocriter per oppositam consuetudinem cohiberi ab initio potuisse: sed procliuatam illam diuturna consuetudine confirmatam extirpari quidem omnino non posse, exacta nihilominus doctrina exhortationibusq; amputari. Docet post hæc colere corpus simul & animum, perpetuo quodam exercitationis motu. Exercitationis inquam moderatæ, motu inquam proprio, & ad bonum proprium rite directo: quo utrinque exercitatum atque nutritum tantum virium consequatur, ut alteri non succumbat. Optat quidem Plato corpus animo cedere, sed non ita succumbere, ut motus animi sustinere non possit. Optat corpus validum atque firmum, sed sub animo longè validiore. Mox quantum exercitationem laudet, attende: quantum temerarium pharacorum vituperet usum. Proinde quemadmodum tam corpus quam animam proprijs exercere & confirmare motibus iusserat, sic tres animæ vires, i. rationalem, animosam, cupidam, suis quamlibet motibus præcipit conseruare: Veritas enim rationalem alimentis frequentioribus nutrire, ne ceteris succumbere compellatur. Ait intellectui homini pro demone datum, scilicet intimo. Alterum. n. demone habet externum. Item rectum corporis habitum quasi celesti vrbibusum.

Rursus eum qui vires irrationales supra modum nutrit, mortalem euadere: quasi doceat quomodo accipiendum sit, ubi ait hominem fieri brutum, id est bruto persimilem. Addit eum qui præcipue alit mentem, sic immortalem fieri, ut immortalitatis nulla pars desit. Imperfecta enim immortalitas est, quæ motu agit perpetuum: perfecta vero, quæ manet: qualis vique est in eo qui sola iam intelligentia viuunt, euaditq; ex hõie demone. Ex quo intelligitur etiam, quando ait hominem effici brutum, id non proprie, sed quadam similitudine dici. Præterea ex eo quod subdit, feminas ortas ex masculis, si placet, obscure nobis referat Mosaicum illud: Euam ex viro fuisse produciam. At verò gradus brutorum oēs paulatim ex grauiori rationalis animæ lapsu multiplicari, intellige animam nostram ob quandam liberi motus infirmitatem, posse et intra se in brutorum oium affectus habitusq; prouere, & extra se supplicij loco inter similia bruta, vel brutorum loca diuino quodam transferri iudicio. Item oēs inferiorum vuentium dotes in hominis anima tanquam perfectissima contineri: atque brutorum animas in ipso rerum generationisq; ordine ad nostram referri, quasi finem. Si hunc in modum progressionem animæ rationalis in alias, atq; vicissim in hanc aliarum regressionem acceperis, forsitan à Platónico sensu non aberrabis. Ipse. n. hic sub persona Pythagorice loquens, fabulam opportune conijungit Pythagoricarum similem fabularum. Atque ne hæc quasi sub historica veritate forsitan admittere mus, non aliter quam poetæ soleant animalium transformationes ad ducit. Atqui Timæus Locrus in libro de Mundo fabulosa hæc esse fatetur. Hæc igitur sic accipito: Timæiq; librum eo sine ecludito, qui doceat nos, Deum ante oia colere, qui bona omnia sola benignitate prouidentia procreauit. Decreueram magnanime Laurenti breuiorahic quemadmodum argumentum decere videbatur, afferre, multaq; amplioribus cõmentarijs, quæ in Timæum iam designauimus, reseruare: Sed Philippus Valor Platoniorum studiosissimus, penes quem vniuerso Platónico operi in agro Maiano extremam manum imposui, plura me hic coegit effundere, Philippus Valor Valoriæ virtutis generosissimus heres. Cui ego plurimum debere me fateor, tum quia Platonica egregiaq; omnia magnopere colit, tum quia singulari amore erga te tuosq; omnes afficitur.

T I M A E V S P L A T O N I S .

S O C R A T E S , T I M A E V S , C R I T I A S , H E R M O C R A T E S .

Nvs, duo, tres. Quartus autem, o amice Timæe, eorum qui à me heri conuiuio accepti, vicissim me accipiunt nunc, vbi nam est? TIM. Aduersa aliqua valetudine laborat, o Socrates. Non enim sponte ab hoc cœtu & disputatione abstinisset. SOC. Ergo tuum, o Timæe, & horum erit officium, quarti illius absentis partes implere. TIM. Ita prorsus. Sanè nihil quoad fieri poterit, prætermitemus. Nam cū laute abs te heri accepti fuerimus, haud æquum sit, si non pari alacritate qui hic sumus vicissim accipiamus. SOC. Nò recordamini quæ vobis et quam multa traclata propofui? TIM. Partim quidè recordamur, partim vero tu, si exciderint, suggeres. Imò uerò nisi molestū sit breuiter illa ab exordio repete, quo magis ea nobis cõsent. SOC. Faciã equidem. Summa disputationis hesternæ erat, Resq. qualis mihi, et ex qualibus uiris optima posse fieri uideretur. TIM. Nobis certe oibus ualde probata sunt, o Socrates, q dixisti. SOC. Principio agricolas ceterosq; artifices à militibus separauimus. TIM. Certè. SOC. Cū uerò cuiq; quod pro naturæ instinctu præcipue suū est & singula tantum singulis artibus officia tribueremus, illis quoq; quos præ ceteris bella gerere oporteret, id vni duntaxat, procegeda scilicet ciuitatis munus iniunximus, et aduersus externos hostes, et aduersus ciues reip. eueriores: ita ut er-

ga subiectos tanquam natura amicos mites sint, contra hostes verò praelio ferocissimi. TIM. Ita prorsus. SOC. Duplicem sanè naturam in custodum animis esse debere diximus, & iracundam, & philosophico ingenio præcipuè accommodatam, ut rectè in suos mansueti sint, in alienos autem feroces. TIM. Proculdubio. SOC. Quid aut de educatione dicemus? Nonne gymniciis exercitationibus, & musica, cæterisque decentibus disciplinis, eos à nobis institutos fuisse? TIM. Valde quidè. SOC. Ita ducatos homines neq; aurū, neq; argentum, neq; aliud quicquā propriū, aut habere, aut putare statuimus, sed tanquam adiutores publicosq; ministros sola mercede contentos esse, tanta ab his quos tuentur exhibita, quanta moderate viuētibus sufficere videatur. Stipendio præterea publico in commune viui volumus, & ad communem inter se victum impendere ut cæteris posthabitis omnibus solius virtutis & custodia curam habeant. TIM. Hæc quoq; ita abs te dicta fuerunt. SOC. Naturā præterea mulierum nō aliter quàm virorū effingi præcepimus, studiaq; oīa tam belli quàm pacis mulieribus cū viris esse cōia. TIM. Id quoq; dictum. SOC. An tenetis memoria quæ de procreandis liberis diximus? Fortè verò ob rei ipsius nouitatē firmiter tenuistis. Cōmunes quippe nuptias liberorū statuimus, ut nemo natos suos discernat, sed omnes ab omnibus consanguinei existimantur, dū æquales ferè natu fratres sororesq; vicissim se iudicant, maioribus verò patrum vel auorum reuerentiam exhibent, erga minores autem tanquam filios & nepotes afficiuntur. TIM. Hæc quoq; memoratu facilia sunt. SOC. Ut aut quàm optimi ab ipso initio pro viribus gignerentur, magistratus virisq; sexus nuptiis p̄posuimus, qui clām sortibus quibuslā operam darent, ut prauis prauis, boni cōtra bonis mulieribus miscerentur, neq; ulla ob hoc discordia oriretur, cū in congressu minus prospero, quisq; fortunam potius sit, quàm consiliū principū culpaturus. TIM. Recordamur. SOC. Præterea sanximus bonorū factus in patria alendos esse, aliorū verò alios alio clām mittendos. Adultos demū virosq; diligenter considerādos: ut si qui inter relegatos bona indolis sint, in patriā reuocentur: si qui verò inter domesticos contra videatur affecti, similiter relegentur. TIM. Ita statutum est. SOC. Num satis iā hesternam disputationem quantum cōpendio licet, narrauimus? an aliquid et à me prætermisum, o amice Timæe, recenseri desideras? TIM. Nihil sanè. hæc n̄ ferè sunt q̄ tractabas. SOC. Audite deinceps quo pacto erga hanc quā descripsimus remp. sim affectus. Comparatione plane vobis aperiā. Quemadmodū si quis aī alia eximia pulchritudinis intuitus seu picta seu viua quidem sed torpentia, motus gestusq; viuētū certamen aliquod eorum spectare desideret, sic ego nunc libenter aliquem narrantē audirem quo pacto supra descripta ciuitas cū finitimis ciuitatibus decertaret, qui due tanta eius educatione disciplinaq; dignum, vel bello vel pace, tam dicendo quàm agendo erga ciuitates singulas demonstraret, equidem, o Critia, & Ermocrates, mihi conscius sum non posse me eam urbem virosq; pro dignitate laudare. Me quidem nō posse nihil mirum, sed de veteribus quoq; & huius seculi poetis idē existimo: non quo poeticum genus contemnā, sed quod euidēs vnicuiq; sit, imitationis studiosos ea facile & optimè imitari, in quibus fuerint educati: aliena verò longèq; ab eorum educatione remota, operibus

quidem difficile, verbis etiam difficilius posse prout conuenit æmulari. Sophistas utiq; & dicendi et altiarum ferme præclarissimarum artium peritos esse arbitror: sed quia multas quotidie ciuitates pererrant, nec proprias sedes ulla habent, vereor ne coniectura quidem assequi nequeat, quàm multa & qualia viri philosophi atq; ciuiles, tam bello quàm pace erga singulos verbis & operibus agant. Sola igitur vestra professio superest, tum natura, tum disciplina philosophiæ & rerū gerendarum studio pollens. Timæus quidem hic ex Locris, quæ vrbs in Italia iustissimè gubernatur, nobilitate & opibus præstantissimus, summis magistratibus & honoribus functus est, & ad summa totius philosophiæ fastigia, ut opinor, ascendit. Critiam quoq; scimus hæc vtraq; consecutum. Hermocrates etiam naturam educationemq; his omnibus quæ diximus tractandis esse accommodatam, cum multis testimonijis moneamur, dubitare non licet. Quapropter ragantibus vobis heri de republica disputari, libentissime parui, cum cogitarem, quod deinde instituto operi superforet, à nemine commodius quàm à vobis, modo velitis, posse tractari. Cum enim ciuitatem ad bellum idoneam constitueritis, soli omnium vos quæ eam decent, vicissim omnia tribuetis. Cum verò in superioribus, quæ mihi iniuncta fuerant perfecissem, quæ modo retuli vobis tractanda commisi: nos aut cōmuni consensu imperatum munus mutuum mihi parandi nunc sermonum conuuijs recepistis. Ego igitur adsum ad promissas epulas paratissimus. HER. Nos quoq; oēs, o Socrates, ut pollicitus est mihi Timæus, quod iubes pro viribus exequemur, p̄ferim cum nulla excusandi sit ratio, quo minus id facere debeamus. Nam præterito die cū disputatione peracta mox ad hospitium quæ apud Critiā suscepti sumus, rediremus, & inter eundem primo, & domi rursus de his rebus verba fecimus. Hic igitur nobis veterē narrauit historiam, quam velim, o Critia, Socrati modò recenseas, ut cum audierit, iudicet nunquid ad eam rem quam nos exequi iussit, conducere videatur. CRIT. Faciendum est, si ita Timæus quæque videtur, tertio disputationis huius participi. TIM. Videtur sanè. CRIT. Audi. Socrates miram quidem, sed plenam veritatis historiam, quam Solo septem sapientum sapientissimus recensebat. Erat enim domesticus ad modum amicusq; Dropidis proauis nostri, quod in carminibus suis ipsemet sæpe testatur. Auo autem nostro Critia, ut ipse nobis senex postea referebat, quandoque narrauit res gestas huius urbis memorabiles, diuturnitate temporis hominumque interitu oblitteratas. Vnum verò præ cæteris facinus insigne recensuit, quod vobis nunc narrandum censeo, ut & tibi morem geramus, & deā cui hodierna pompa dicata est, hac narratione quasi quidam hymnorum cantu, ut par est, honoremus. SOC. Rectè loqueris. sed quid istud tandem est, quod Critias, non quasi verbis descriptum, sed quasi ab hac ciuitate quondam gestum ex Solonis narratione vobis aperuit? CRIT. Referam præterea mihi puero traditam ab auo historiam. Cum ageret Critias annos, ut ipse dicebat, circiter nonaginta, ego verò decem, celebrareturq; solennis ille dies, in quo ad canendum carmina pueri conuocari solent, congregati sumus & nos una cum proximis notisque pueris, nobisque à parentibus carminum canendorum certamen est iniunctum. rli

multorum poetarum carmina non pauca memoriter pronuntiata sunt, & Solonis versus à plurimis puerorum utpote nouitatem poematis admirantibus decantati. tñ contribulis quidam, seu quòd ita iudicaret, sine quòd Critia blandiri uellet, uideri sibi inquit, cum in ceteris sapientissimum fuisse Solonem, tum in carminibus poetarum omnium generosissimum. His uerbis, ut rectè memini, Valde letatus est senex. atq; ita ridens, inquit: Si Solo, ò Amynander non tantum relaxandi animi gratia, sed dedita opera seriq; sicut alij poësim esset secutus, uel historiam quam ab Aegypto reuersus instituerat absoluisset, à qua quidem seditionibus ceterisq; ciuitatis fluctibus deturbatus medio in cursu destitit, nec Homero, nec Hesiodo, nec alio quoquam poetarum, ut opinor, inferior existisset. Ad hæc ille: Qua de re, ò Critia, tractare Solo instituit? De maximis, inquit, rebus ab hac ciuitate quondam gestis, quarum memoria apud nos temporis diuurnitate & interitu hoium extincta est. Dic quæso, inquit, ò Critia, quid illud opus, & quò aelum, & à quibus habitum tanquã uerum Solo narrabat. Est, inquit, Aegypti regio Delta, cuius è vertice scinduntur fluenta Nili. Eius campi, Saitica praefectura noantur. In quibus maxima ciuitas est, quam Saim uocant. Unde Amasis fuit rex. Urbis eius fondatrix dea fuit, quã Aegyptij Neithen, Graeci Athenan noant. Ipsi porò hoies Atheniensium amici sunt, eisq; genere quodam coniunctos esse se praedicant. Quò Solo profectum se honorifice acceptum fuisse referebat. Et cum de uetustatis memoria ab illis sacerdotibus qui in hac re ceterorū peritissimierant, q̄sisset, expertū se esse dicebat, neq; seipsum neq; alium Graecorum quenquã cognitionem antiquitatis illã habere. quandoq; uerò coram sacerdotibus, ut eos ad sua narranda prouocaret, de antiquissimis illis Athenarum gestis rebus uerba fecisse, Phoroneo primo & Niobe, postq; inundationem mundi de Pyrrha & Deucalione, eorumq; posteritate, & de temporibus quibus singula contigerunt. Tunc ex sacerdotibus quẽdam grandem natu dixisse: ò Solo Solo, Graeci pueri semper estis, nec quisquam in Graecia senex. Cur istud diceret, percontante Solone, respondisse sacerdotem: Quia iuuenis semper uobis est ānos, in quo nulla est ex uetustatis cõmemoratione, prisca opinio, nulla cana scientia. Quòd ideo uobis contingit, quia multa & varia hoium exitia fuerunt, eruntq;. Maxima quidem aut ignis conflagratione, aut aqua inundationibus prouenire necesse est: minora uerò alijs quibuslibet calamitatibus fieri. Nam quòd apud uos fertur, Phaethontem quondam Solis filium currus ascẽdisse paternos, nec patris aurigatione seruata, exussisse terrena, ipsumq; flammis caelestibus conflagrasse, quamuis fabulosum uideatur, uerum quodammodo esse putandū est. Fit enim longo temporum intervallo caelestis circuitus permutatio quẽdam, quam inflammationis uasitatis necessario sequitur. Tunc hi qui edita & arida incolunt loca, magis pereunt, quã mari flumiq; uictimi. Nobis porò Nilus cum in plerisq; rebus salutaris est, tum huiusmodi à nobis arceat exitium. Quando uerò dij aquarum colluuiione terra sordes diluunt, pastores ouium, atque bubulci qui iugã montium habitant, periculum illud euadunt, uestra autem ciuitates in planitie sita impetu fluminum ad maria rapiuntur. Sed in hac nostra regione neq; tñ,

Aegypti natura.

neque aliàs unquam aqua in agros supernè descendit, contra uerò sursum è terra uisceribus seaturit. Quamobrem antiquissimarum rerum apud nos monumenta seruantur. Proinde ubique nec imbrium tempestas nimia, nec incendium ingens contingit, licet aliàs pauciores, aliàs plures, semper tamen homines sunt. Quacunq; uerò à nostris, siue à uestris, siue alijs nationibus gesta sunt memoratu digna, modo ad aures nostrorum peruenerint, nostris in templis descripta seruantur. Apud uos quidem, & alias gentes res gesta nuper, literis monumentisq; traduntur, sed certis temporum curriculis illuuias immissa caelitus omnia populatur. Ideo qui succedunt & literis & musis orbatu sunt. Quo fit ut quasi iuuenes iterum sitis & rudes, praeteritarum rerum omnium prorsus ignari. Nam & ea ipsa quæ modo ex uestris historijs recensebas, à fabulis puerilibus, ò Solo, parum distant. Primo quòd unius tantum inundationis meminertis, cum multa praecesserint. Deinde quòd genus maiorum uestrorum in regione uestra clarissimum & optimum ignoretis, ex quo tu & Athenienses ceteri nati estis, ex quo semine quondam publica cladi superflite. Quòd propterea uos latuit, quia superstites illi eorumq; posteri literarum usū multis seculis caruerunt. Fuit enim antè exitialem illam terræ illuuiem, ò Solo, Atheniensium ciuitas tam belli quã pacis officijs praestantissima, eiusq; opera legesq; omnibus quorum memoria ad nos peruenit, excelluerunt. Tunc admiratum Solonem obnixè sacerdotes obsecrauisse ait, ut omnia diligenter priscorum ciuū opera reuelarent. Atque illi sic à sacerdote quodam fuisse responsum: Nulla hoc inuidia prohibet Solo. Dicam equidem libenter tui & ciuitatis uestra gratia. Maxime uerò gratia dea, quæ & uestram illam, & hanc nostram condidit, educauit, instituit, priorem uestram annis mille, ex terra & Vulcano accipiens semina. posterioris autem huius nostra urbis res octo annorum milibus gesta in sacris literis continentur. Illorum ergò ciuium qui in hoc nouem milium annorum tempore antè nos fuerunt, instituta & praclara facinora, breuiter Solo in praesentia tibi perstringam. Deinceps uerò cum plus dabitur otij, accepto historiarum libro latius exponemus. Ac primum leges illorum considera quo pacto cum his nostris conueniant. Multa enim hic similia illis reperies. Principio quòd sacerdotes separati ab omni turba uitam agunt. Deinde varia opificum genera ita inter se discretasunt, ut suum quisque agat, promiscue uerò nullus: Similiter pastorum, uenatorum, agrorum inter se distincta sunt opera. Milites quoque hic, ut nosti, ab alijs omnibus segregati, bellica duntaxat tractare legibus iubentur. Armatura èt ut clypeorum iaculorumq; usus, apud utrosq; persimilis. his primi nos in Asia uisimus, & dea ut illis in locis, sic uobis primis hæc tradidit. Prudentia quoque & modestia magna, sicut uides, nostris legibus ab initio cura fuit, diuinationis insuper & medicina, & sanitas nobis per hæc diuinitus procurata. Demum quacunque ad hæc attinent disciplinae, diligenter instituta à lege reperiuntur. Huiusmodi institutione & ordine priorem uestram urbem dea à primordijs exornauit, cum in urbe condenda eam regionem elegisset, q̄ ob aeris temperiem prudentissima ingenia procrearet. Utpote enim bellicosa & sapiens dea regionem eligendã cõ-

R. iij. fuit

suis talem, qua esset sui similes homines editura. His itaq; legibus, vel etiam honestioribus institutionibus formati veteres Athenienses omni virtutum genere praecae seris omnibus excelluerunt, ut decebat eos qui dijs geniti editiq; essent. Multa quidem & mirabilia vestra ciuitatis opera in monumentis nostris leguntur, sed vnum magnitudine & virtute praecipuum facinus. Traditur enim vestra ciuitas restitisse olim innumeris hostium copijs, q; ex Atlantico mari profecta prope iam cunctam Europam Asiamq; obsederant. Tunc enim erat fretum illud navigabile, habens in ore & quasi vestibulo eius insulam, quas Hercules Columnas cognominatis: ferturq; insula illa Libya simul & Asia maior fuisse, per qua ad alias proximas insulas patebat aditus, atq; ex insulis ad oem continentem e conspectu iacetem vero mari vicinam. Sed intra os ipsum portus angusto sinu fuisse traditur. Pelagus illud verum mare, terra quoq; illa verè erat continens. In hac Atlantide insula maxima & admirabilis potentia extitit regum, qui toti insula illi, multisq; alijs, & maxima terra continentis parti, praeterea & his q; penes nos sunt, dominabantur. Siquidem tertia mundi parti qua Libya dicitur, vsq; ad Aegyptum imperauerunt, Europa vero vsq; ad Fyrhenum mare. Horu vis omnis vna collecta nostram, o Solo, vestramq; regionem, & quicquid intra columnas Hercules continebatur, inuastit. Tunc vestra ciuitatis virtus in omnes gentes enituit. Qua cum oes magnanimitate belliciq; artibus antecelleret, partim vna alijs Graecis, partim sola ceteris deserentibus, extrema discrimina subijt, hostesq; expugnauit, amicis seruata vel reddita libertate. Post hac ingenti terramotu iugiq; diei vnus & noctis illuminatione factum est, ut terra dehiscens vestros illos vna oes bellicosos hoies absorberet, & Atlantide insula sub vasto gurgite mergeretur. Quam ob causam in nauigabile pelagus illud propter absorpta insula limum relictum fuit. Haec, o Socrates, eorum qua Critias maior a Solone accepta narrabat, summa est. Sed du pterito die de rep. ciuibusq; suis differeres, subijt mihi qdam ex recordatione admiratio, cogitanti videlicet diuina quadam sorte factum esse, ut similitima quaedam haud ab re Solonis historia traderes. ob eam vero causam nihil tunc protuli, quonia ex disturna negligentia non satis reminiscebar. Satis igitur ipse cessui, ut prius quam referre vobis inciperem, mecu ipse repperem. Ideo vero statim imperio tuo cõfensi, quia confidebam ut in rebus hmoi maxime decet, aliquid me quod proposita rei congrueret reperturum. Ita heri, ut isse ait, post discessum protinus his prout tunc recordabar, recensui. A nocturnis deinde vigilijs penè omnia recuperavi. Profecto qua in pueritia discimus, diutius firmissiq; ut fertur, meminisse solemus. Atq; haud scio, an qua heri audiui, referre nunc omnia memoriter possim: qua vero puer accepi, mirabor equidem si quid eoru memoria mihi exciderit. Ea quippe cum voluptate & ioco audiebam, cum & senex ille libenter me doceret, & ego ab illo sedulo sciscitaret. Quapropter quasi quaedam literaru inusta indelebiliter nota, ea mihi omnia infixa memoriae permanserunt. Atque his etiam ante solis ortum ipsa narraui, ut vna mecum essent ad hanc orationem paratiores. Verum ut ad id quod hac ora spectant, me conferam, paratus sum, o Socrates, no modo summatim, sed sigillatim sicut

audiui omnia enarrare. Ciuitatem vsique & ciues quos quasi per fabulam hesternam disputatione finxisti, rem veram esse ponemus. Ciuitatem quidem illam, Atheniensem hac urbem esse. Ciues quoque quos ipse excogitabas, nostros illos maiores a sacerdote narratos fuisse cesebimus. Nempe omnino hac congruent, neque ab re fuerit, si ciues tuos reuera priscos illos extitisse dixerimus. Quare communiter rem ipsam inter nos partientes conabimur omnes muneri abs te nobis imposito pro viribus satisfacere. Sed vide, o Socrates, nunquid sermonem huc probemus, an alium exigamus. SOC. At enim quem, o Critias, sermonem magis quam istum probabimus? qui praesentibus dea sacris propter propinquitatem quandam mirifice congruit. Maximum vero illud est, non fictam a nobis fabulam, sed veram historiam recenseri. Quoniam igitur pacto & vnde, hac spreta, disputationem aliam exordiemur? Certè non licet. Ideo bonis fortuna auspicijs oportet iam tam vos differere, quam me pro hesternam narratione, hodie silentio vos audire. CRT. Considera Socrates, an commodè mutuum tibi conuiuium dispossuerimus. Visum nobis est, ut Timaeus tanquam in Astronomia nostrorum omnium peritissimus, maximeq; in rerum natura cognoscenda versatus, primus edisserat, ita ut a mundi generatione exordiens vsq; ad generis humani naturam deueniat. Atq; ego deinde suscipiens homines a Timaeo quidem genitos, a Critia vero ut plurimum institutos, secundum Solonis sermonem legemq; in iudicium vestrum adducam, ciuitatisq; istius ciues efficiam eos, qui prisci illi Athenienses fuerunt, quos iam extinctos sacra Aegyptiorum literae in lucem e tenebris eruerunt, adeo ut de illis deinceps tanquam de veteribus Atheniensibus verba fiant. SOC. Copiosam & splendidam disputationis mensam apparuisse mihi videris. Tu ergo interest, o Timae, inuocatis secundum legem dijs, disputationem iam exordiri. TIMAE. Probe consulis Socrates. Nam cum omnes qui mentis quoquo modo compotes sunt, in operis cuiuslibet vel magni vel parui principio inuocare deum soleant, quanto nos aequius est de vniuerso siue genitum sit, siue ingentum disputationis, nisi forte desipimus, inuocare diuinam opem? Ergo deo omnes deasq; precamur, in primis quidem, ut ea dicantur a nobis, qua illis placeant: deinde ut nobis ipsi consentemus. Quantum ad deos attinet, sic a nobis oratum sit. Sed quod ad nos spectat, postendum est, ut & ut facile assequamini, & ego secundum mentis propositum rem ipsam qua de agitur transigam. Principi ita mihi distinguendum esse videtur, quid sit quid semper est carens generatione: quid vero quod gignitur quidem, neque est vquam. Illud intellectu per rationis indaginem percipi potest, cum semper sit idem. Hoc opinione per irrationalem sensum attingit, cum gignatur, & intereat, neque verè vquam sit. Quicquid autem gignitur, ex aliqua causa necessario gignitur. Sine causa vero oriri quicquam impossibile est. Quando igitur opifex in operis alicuius constructione ad id quod eodem modo se habet semper aspicit, & huiusmodi quodam vsus exemplo ideam vniq; in opus educit, pulchrum fieri tunc opus omne necessarium est: quando vero ad id quod factum est respicit, minime pulchrum. Vniuersum igitur hoc, Caelum, siue mundum,

De veterib.
Atheniensibus
& Aegyptiacis
historijs.

Pueritia
senem enim

sive quo alio vocabulo gaudet, cognominemus. De quo primum consideremus, quod in quaestione de universo ante omnia investigari debet: Vtrum ne semper fuerit sine ullo generationis principio, an genitum sit ab aliquo principio sumens exordium. Id profecto cernitur, tangiturque, & corpus habet. Omnia vero huiusmodi sensus movent. Quae sensus movent, opinione per sensum percipiuntur. Haec vero talia esse constat, ut gignantur et genita sint. Quicquid autem gignitur, ab aliqua causa necessario gigni asserimus. Opificem quidem & patrem mundi invenire difficile, et cum iam inveniatis predicare, eloqui vulgo impossibile est. Rursus considerandum est Vtrum mundi faber sit imitatus exemplar: idne quod idem semper et simile est, an id quod genitum fuerit. Atqui si pulcher est hic mundus, & opifex mundi bonus, sempiternum certe exemplum maluit imitari. Sin secus, quod ne dictum quidem fas est, generatum exemplar est pro aeterno secutus. Cum vero & mundus omnium genitorum pulcherrimus sit, & eius autor causatum omnium optimus, dubium non est quin sempiternum sit secutus exemplum. Sic igitur generatus, ad id est effectus, quod ratione & sapientia sola comprehendendi potest, & immutabile permanet. Ex quo efficitur, ut necesse sit hunc mundum alicuius simulacrum esse. Rationem vero originis naturaliter explicare difficilimum est. Ideo de simulacro et exemplo sic distinguamus. Rationes utique cum his rebus quas exprimunt, cognationem quandam habere videntur. Ergo cum de re firma et stabili et mente comprehendenda differitur, stabiles similiter immutabilesque & quam maxime fieri potest inexpugnabiles rationes esse oportet. Cum vero de ipsius rei firmae stabilisque simulacro disputatur, verisimiles rationes sufficiunt, qua ita se ad superiores habeant rationes, ut simulacrum ad exemplum. Nempe quod est ad generationem essentia, id ad fidem est veritas. Cui ergo, o Socrates, multa de diis mundi generatione a multis dicta sint, ne mireris obsecro, si rationes de ijs probatissimas exactissimasque afferre non possim. Satis enim factum putare debebis, si non minus probabiles quam quibus alius rationes attulerim. Aequum est meminisse, & me qui differam & vos qui iudicabitis, homines esse: ut si probabilia dicentur, nihil ulterius requiratis. s. o. c. Scite loqueris, o Timae. Quare nos, ut iubes, agendum putamus. Exordium quidem hoc orationis mirifice approbavimus. Sed age deinceps disputatione perage. T. I. M. Dicamus igitur quam ob causam ille rerum autor generationem & hoc universum constituit. Bonus erat. Bonus autem nulla unquam aliqua de re invidia tangitur. Ergo cum liuor ab eo alienissimus esset, omnia sibi quantum fieri poterant similima fieri voluit. Si quis hanc gignendi mundi causam precipuam a prudentibus viris acceperit, rectissime profecto accipiet. Itaque cum vellet deus bona omnia fore, nihil vero quoad natura pateretur malum, quicquid erat quod in cernedi sensum cadere posset, assumpsit, non tranquillum & quietum, sed temere agitatam & fluitans, idque ex inordinata iactatione redegit in ordine. Hoc enim iudicabat esse praestantius. Fas autem neque erat neque est quicquam nisi pulcherrimum facere eum, qui est optimus. Cum igitur excogitasset, invenit nihil eorum, quae secundum naturam aspectus subiecta sunt, si expers intelligentia sit, intelligente alio, totum toto pulcherrimum unquam fore, intellectum vero alicui sine anima dari non posse. Hac ratione mentem qui

dem animae, animam vero corpori dedit, totumque ita mundum constituit, ut pulcherrimum natura opus optimumque foret. Quocirca sicut ratio nobis haec probabilis persuadet, dicendum est, hunc mundum animal esse, idque intelligens, reuera diuina providentia constitutum. Hoc posito, quod sequitur videamus, ad cuius animalis similitudinem deus mundum constituit. Vni cuidam propriae animalium speciei similem fecisse, ne arbitremur. Nam si imperfecto animali similis esset factus, pulcher certe non esset. Imo vero illius animalis eum similitimum esse dicamus, cuius animalia cetera & singulatum & generatum partes sunt. Illud siquidem videntur omnia, quae sola mente percipiuntur, in seipso complectitur, quemadmodum mundus hic nos & cetera quae cernuntur animalia continet. Volens itaque deus omnium quae intelligi possunt pulcherrimo et undique absoluto mundum hunc similitimum reddere, animal unum ipsum effecit, aspectus subiectum, animalia cuncta natura sua conuenientia intra suum limitem continens. Proinde recte ne mundum unum diximus? an rectius plures innumerabilem sive dici oportuit? Vnum profecto, si modo ad unius similitudinem sit formatus. Quod enim videntur omnia quaecumque intelliguntur continet, socium alterum habere non potest. Alioquin aliud animal, quod haec duo continent, esse oporteret, cuius duo haec partes sint, nec illorum, sed tertij huius, mundus hic simulacrum relictus diceretur. Vt igitur hic mundus esset animali absoluto similitimus, ex eo quod solus atque unus esset, idcirco neque duo neque innumerabiles procreati sunt, sed unus mundus unigenitusque factus est & erit. Quonia vero corporeus, spectabilisque, & tractabilis erat futurus, ac sine igni videri nihil potest, nihilque sine solido tangi, & solidum absque terra nihil, ideo in operis huius exordio deus ignem primo terramque creauit. Sed duo sola absque tertio quodam comode cohaerere non possunt, mediumque aliquod vinculum verorumque desiderant. Vinculorum vero id est aptissimum atque pulcherrimum, quod ex se & ex ijs quae astringit, quam maxime unum efficit. Hoc maxime proportio rationum alternae comparationis assequitur. Quando enim in tribus numeris aut molibus aut viribus medium ita se habet ad postremum, ut primum ad medium, vicissimque ut postremum cum medio, ita medium cum primo congruit, tunc quod medium est, & primum sit & postremum, postremum quoque & primum media fiunt. Ita necessitas cogit, ut omnia quae sic deuincta fuerint, eadem inter se sint. Eadem vero cum facta sint, efficitur ut omnia sint unum. Quod si vniuersi corpus latitudinem habere debuisset, nullam vero profunditatem, unum sane tum ad seipsum, tum ad extrema vincienda interiectum medium suffecisset. Sed cum soliditatem mundus requireret, solida vero non uno, sed duobus semper medijs copulenter, inter ignem & terram deus aeternam aquamque locauit, eaque inter se inuicem quoad fieri poterat, comparauit, ut quemadmodum ignis ad aerem, ita aer ad aquam: ut aer ad aquam, sic aqua ad terram congrue conferatur. Quae ex coniunctione ita constitutus est mundus, ut aspici tangique possit. Propterea ex hominibus rebus numero quattuor, mundi corpus conflatum est, ea connexum comparatione qua dixi. Ex quo seipsum amicitia concordie complectitur, atque ita apte cohaeret, ut nequeat dissolui ullo modo, nisi ab eodem a quo est colligatum.

Quattuor

Definitio mundi.

De causa exemplari.

De unitate mundi intellectibilis.

Vnus an plures mundi.

Vbi terra & ignis.

De ratione.

Ordine in ordinatio praestare.

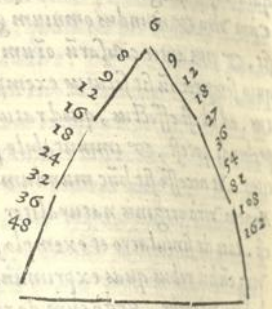
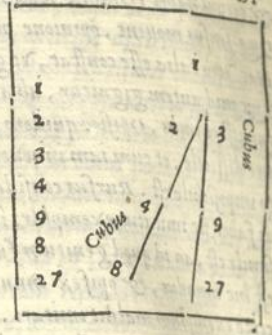
Mundus ex
tota mate-
ria constat

Senium &
morbus ab
externis cau-
sis. ex qui-
bus vide mu-
di esse eter-
ni a dese-
ctu cause
non a mate-
ria.

Motus loca-
lis septē spe-
cies.

Quattuor igitur earum rerū quamlibet integram mun-
dus accipit. Ex omni quippe igni, aëre, aqua, terra, ip-
sius faber ita ipsum cōposuit, ut nullam cuiusquā istorū
partem aut vim extrā relinqueret. Idq; ea ratione fecit,
primum quidem, ut totū hoc animal quāmaximē per-
fectū ex perfectis partibus esset. Deinde ut esset unū, cū
nihil extrā relictū fuerit, ex quo alterum generetur. Po-
stremo ne quis ipsum morbus aut senectus attingeret. Vi-
debat. n. eam esse naturam corporis, ut importuna caloris
vel frigoris aliarumq; rerum nimis vehementium acces-
sione ledatur, & in morbos seniumq; impulsū deficiat.
Quam ob causam rōnemq; unū totum ex omnibus totis
& perfectis perfectum, morbi & senectutis experitē deus
mundum constituit. Cui & figuram maximē congruā
& decoram dedit. Animal quippe hoc, quod intra suū
ambitū erat animalia omnia contenturum, eam figuram
præcipue requirebat, in qua figura oēs contineretur. Quā-
propter sphericū fecit, in quo omnis extremitas partibus a
medio radij attingitur. quæ quidem figura omnium per-
fectissima sibiq; ipsi similima iudicatur. Putabat. n. si-
mile dissimili multo pulchrius esse. Lenem præterea hūc
globū extrinsecus undiq; expoliuit. Nec immeritō summa
eū aequalitate tornauit. Nec enim oculis indigebat, quia
nihil extra quod cerni posse, relictum erat. Nec auribus,
cum nihil superesset foris quod audiretur. Nec erant aëre
circumfusa externa mundi, ut respirationem requireret.
Nec membris quidem talibus opus erat, per quæ noua ali-
menta susceperet, aut decocti cibi excrementa emitteret:
nulla decessio fieri poterat, nulla accessio. Nec. n. erat aut
quo aut unde talia fierent. Ipsum enim se cōsumptione et
senio suipsius alit. Ita nempe diuina arte fabricatus est
mundus, ut omnia in seipso et a seipso patiat, et agat.
Ratus. n. est ille autor, mundū si sibi ipse sufficiat, præstā-
torem fore, quā si aliorū adminiculis egeat. Nec ei ma-
nus necessarias esse duxit, quia neq; capiendum quicquā
erat neq; repellendū. Nec pedibus aut alijs ad progressum
statūmue membrīs opus erat. Motum enim illi cōgruum
suo corpori tribuit, qui ex septem motibus unius ad mentē
maximē & intelligentiam pertinet. Ideoq; cum illum per
eadem, & in eodem, & in seipso circumduxisset, effecit
ut circulari cōuersione moueretur. Sex aut reliquos motus
separauit ab eo, & ab eorū errore et peruagatione penitus
liberauit. Ad hanc igitur cōuersionem quæ pedibus nō
egebat, erura pedesq; non dedit. Cum hac igitur deus ille
qui semper est, de aliquando futuro deo cogitaret, lenem
eū effecit aequalēq;, & a medio ad summum undiq; pa-
rem, corpusq; ex corporibus totis & perfectis totum atq;
perfectum: Animā aut in eius medio collocauit, perq; to-
tum tetendit, atq; ea corpus ipsum et extrinsecus circun-
textit, mundumq; hunc unum & solū solitariūq; et cir-
cularem volui in circulum statuit, qui propter virtutē se
cum ipse facile coercere possit, nullius alterius indigens, sa-
tisq; ipse sibi notus atq; amicus. Itaq; oibus his de causis
mundum opifex eius beatū deū effecit: sed animam haud
ita, ut modo dicere cœpimus, tum deniq; cum corpus ei
effecisset, procreauit. neq; enim qui hac coniunxit, pare-
re iuniori antiquius permisisset. Sed nos multa utpote for-
tuna participes inconsideratē & temere loquimur. Ille
verō tam generatione quā virtute priorem antiquior-
remq; animam corpore constituit, utpote quæ obedienti cor-

pori esset imperatura, ex his videlicet, atq; hoc pacto. Ex
ea substantia quæ indiuidua et semper eadem similisq; est,
& ex ea rursus quæ circa corpora diuidua fit, tertiā sub-
stantia specie cōmiscuit mediam, quæ rursus esset natura
ipsius eiusdē, et natura ipsius alterius particeps, eamq; per
hac mediam constituit
inter indiuiduam sub-
stantiam, & eam quæ
circa corpus diuiditur.
Ea cū tria sumpsisset,
in unam speciem oīa
temperauit. Vbi natu-
ram eius quod alterū
diuersumq; vocamus,
commixtioni repugnā-
tem, cum eo quod idem
dicitur ut quādam con-
ciliauit. Postquam ve-
rō duo illa cum substā-
tia cōmiscuit, et ex
tribus unū fecit, rur-
sus id totum in ea quæ
deciuit membra parti-
tus est, quorum quod-
libet ex tribus, eodē
altero, substantiaq; cō-
staret. Fuit autem ta-
lis illa partitio. Vt a
præcipio accepit ex uni-
uerso portionem. Secū-
dam autem primæ par-
tis duplam. Deinde
tertiā, quæ secundæ
sesquialtera esset, pri-
mæ tripla. Postea quar-
tam, secundæ duplā.
Quintam deinceps ter-
tiæ triplā. Sextam pri-
mæ octuplam. Postre-
mo septimam, quæ partibus sex & uiginti primam exce-
deret. Post hac dupla & tripla interualla replent. par-
tes rursus ex toto defecans. quas interuallis ita locauit, ut
bina essent in singulis media sine ut ita dixerim, medietates:
quarum una eadem parte excedit alterum extremum,
eadem ab altero superatur. Altera medietas pari
numero extremum unū superat, pari superatur ab altero.
Cum verō sesquialtera interualla, sesquitertia et sesqui-
octaua sumpsisset, ex his nexibus in primis spatijs, sesqui-
octauo interuallo sesquitertia omnia explebat, particula
singulorū relictā. Huius aut particule interuallo assum-
pto ea inde habebatur numeri ad numerū in terminis cō-
paratio, quæ est inter ducentos quinquaginta sex, & du-
centos quadrāginta tres. Tam verō commixtum illud un-
de ista secernebat, totum huiusmodi partium sectione con-
sumptū erat. Tunc seriē hanc uniuersam in longū secuit,
et ex una duas fecit, mediamq; media in speciem x, Gra-
cæ literæ accommodauit. Deinde in orbē intorsit, quo ad ita
coirent inter se capita, ut lineæ ipsa & secū & seinni-
cem eregione intersectionis ipsius coniungerentur: atq; eo
motu qui in eodem & similiter semper reuoluitur, undiq;
est

meriuntur. Itaque, ut ita dixerim, nesciunt horum per-
 uagations idipsum esse quod rite dicitur tempus, multi-
 tudine infinita & varietate mirabili praeclatis. Est ta-
 men intellectu facile, quod perfectus numerus temporis,
 perfectum tunc demum compleat annum, cum octo am-
 bitus confectis suis cursibus, quos orbis ille semper idem si-
 militerq; procedens metitur, ad idem se caput retulerint.
 Has ob causas nata sunt ea astra quae per caelum meantia
 conuersiones habent, ut hoc omne animal quod videmus,
 esset perfectissimo animali illi quod mente perspicitur,
 harmonia imitatione similitimum. Iam vero cetera usq;
 ad temporis ortum, ad imaginem propositi exemplaris ef-
 finxerat. Sed quia mundus hic nondum animalia omnia
 inter suum ambitum continebat, ex ea parte deficiebat ad
 illud exemplar imaginis huius similitudo. Hoc igitur quod
 deerat, superni illius exemplo deus explebat. Quot igitur
 fuerat, & tales hoc mundo contineri oportere excogita-
 uit. Sunt autem quattuor. Vna quidem deorum caelestium
 genus continet. Alia volatile & aëriagum. Tertia
 aqua liquoribus accommodatum. Quarta terrenorum ani-
 mantium genus. Diuini quidem animalis speciei ex igni
 maxima ex parte componebat, ut splendidissimum esset
 visusq; pulcherrimum. Cumq; illud vniuersi figura simi-
 le vellet fore, rotundum fecit, posuitq; in ipsius optimi
 sapientia, atq; illud sequi iussit, circumq; oë caelum dis-
 tribuit, ut verus illi vbiq; ex hac varietate ornatus acce-
 deret. Dedit autem diuinis duo genera motus. Alterum
 quo in eodem semper & similiter voluerentur, cum de
 eiusdem semper secum ipsis eadem cogitent. Alterum quo
 in anteriore partem ab eiusdem ipsius similisq; vertigine
 ducerentur. Reliquos autem quinq; motus ab his esse voluit
 alios, ut unumquodq; illorum quoad fieri potest, opti-
 mus esset. Quae ex causa facta sunt astra illa erroris ex-
 pertia, quae diuina animalia sunt, proptereaq; in eodem
 semper circuitu perseverant. Quae vero vaga sunt, &
 mutabili rone labuntur, ita deinceps ut supra diximus
 sunt. Terram autem altricem nostram circa polum per vni-
 uersum extensum alligatam, diei noctisq; effectricem &
 custodem esse voluit, necnon primam antiquissimamq;
 deorum omnium qui intra caelum sunt geniti. Horum ve-
 ro deorum choreas, & inter ipsos concursiones, circulatorumq;
 ipsorum reuolutiones varias & accessus, quales praeterea
 fiant coniuncti sibi inuicem vel oppositi, siue ante inter se,
 siue retrò, quidne ex illorum serie nobis proueniat, quibus
 temporibus & quo pacto delitescant singuli, vel emer-
 gant, quidne portendant quando orientes hominibus ha-
 rum rerum peritis timorem incutiunt: Hac inquam om-
 nia absq; diligenti simulacrorum ipsorum inspectione
 explicare velle, inanis est labor. Sed de his satis: & iam
 quae de natura deorum illorum qui tales geniti sunt ut
 cernantur, dicenda erant, finem habeant. Ceterorum
 vero qui daemones appellantur, & cognoscere & enun-
 tiare ortum, maius est opus quam ferre nostrum valeat
 ingenium. Priscis itaq; viris hac in re credendum est, qui dijs
 geniti ut ipsi dicebant, parentes suos optime nouerant. Im-
 possibile sane deorum filijs fidem non habere, licet nec necessa-
 rius nec verisimilibus rationibus eorum oratio confirmetur.
 Verum quia de domesticis rebus loqui se affirmabant, nos
 legem secuti fidem praestabimus. Sic igitur ut ab his est tra-

Genera ani-
 malium.

Quattuor
 ideae animi.

Terra anti-
 quissima deo-
 rum qui in-
 tra caelum.

ditum, horum deorum generatio habeatur atq; dicatur.
 Terra caeliq; filij Oceanus & Tethys fuisse traduntur.
 Ab his Phorcyn, Saturnus, & Rhea geniti, & reliqui
 horum fratres. Ex Saturno & Rhea Iupiter, & Iuno,
 & reliqui, quos eorum fratres quotidie memorari audi-
 mus, nati dicuntur. Ex his deinceps ut traditur alij.
 Postquam orti sunt oēs, & qui caelo voluntur dijs nostris
 oculis manifesti, & qui eatenus nobis conspicui sunt, qua-
 tenus ipsi voluit, tunc ad eos mundi genitor ita fatuus: Dijs
 deorum quorum opifex ego & pater sum, haec attendite.
 Quae à me facta sunt, me ita volente indissolubilia sunt.
 Omne siquidem quod vinctum est, solui potest. Sed mali est,
 quod pulchre compositum est, seorsim habet bene, velle dissol-
 uere. Quapropter quia generati estis, immortales quidem
 & indissolubiles oēs non estis. Nec tamen inquam dis-
 soluemini, nec mortis fatu subibitis. Nam voluntas mea
 maius praestantiusq; vobis est vinculum ad vitam custodiendam,
 quam nexu illi, quibus estis tunc cum gignebamini, col-
 ligati. Sed nunc iam quid iubeam, cognoscite. Tria ad-
 huc genera mortalium nobis generanda restant, absq; ho-
 rum generatione caelum imperfectum erit. Omnia n. a-
 nimum generum ambitu suo non continebat. Contineat
 autem oportet, si est mundus oēs non perfectus futurus. Haec
 vero si à me fiant solo, vitaeq; donentur, dijs adaequabun-
 tur. Quapropter accedite vos secundum naturam ad ani-
 malium generationem, ita ut vim inuicemini meam, qua
 in ortu vestro sum usus. Atque eius quidem animalis quod
 in ipsis tale futurum est ut cum immortalibus appellatione
 conueniat, diuinumq; vocetur, principatumq; teneat, &
 iustitiam simul ac vos vltro colat, ego vobis semine & in-
 strumentum tradam: vos cetera exequi par est, ut immortalia na-
 tura mortale atextentes, faciatu generetisq; animalia,
 subministrantesq; alimenta augetis, & consumpta rit
 sum recipiat. Haec fatuus, in eodem rursus crateri, in
 quo mundi totus aëram permiscens temperauerat, super-
 rioris temperationis reliquias miscendo perfudit, modo
 quodam eodem, non tamen perfectas similiter, sed & se-
 cundo & tertio gradu à primis deficientes. Denique cum
 vniuersum constitisset, astris parem numerum distri-
 buit animarum, singulis singulas adhibens, eius tan-
 quam vehiculo impositis monstravit vniuersi naturam,
 ac leges fatales edixit: ostendens quidem primam omni-
 bus generationem ordine quodam vnam fore, nequis ab
 eo minus aliquid sortiatur. Satis autem & quasi sparsis
 animis per singula singulis conuenientia temporum in-
 strumenta, fore ut animal nasceretur, quod omnium a-
 nimalium maxime esset diuino cultui deditum. Esse au-
 tem naturam hominis geminam: cuius id genus fore pra-
 stantius, quod viri nomine sit appellandum. Cum ve-
 rò anima corporibus necessitate quadam inserta fuerint,
 & corporibus earum accesserit aliquid vicissimq; abscer-
 serit, primum vtrique necessario sensum vnum omnibus
 intimum, & naturam coniunctum illic à violentis pas-
 sionibus excitari, deinde voluptate & dolore mixtum
 amorem, post haec metum & iram, & quaeunque vel
 ista sequuntur, vel ab istis ut contraria disident. Haec
 qui superauerint, eos iuste victuros, iniuste vero qui ab
 his fuerint superati. Atque illum qui recte curriculum
 viuendi à natura datum consecerit, ad illud astrum cui
 accommodatus fuerit, reuersum beatam vitam acturum.

Contra

Contra uero agentem cogi in ortu secundo sexu mutato fieri mulierem. Et qui ne tum quidem sine peccandi faciet, quatenus depranatur, eatenus in brutorum naturam suis moribus similem permutari: nec prius a mutationibus laboribusque cessare, quam illam sibi insitam eiusdem ipsius similis naturae conuersionem securus ipse, eius subiciens turbulentos multiplicesque affectus postea ex igni, aqua, aere, et terra contractos, ratione sedauerit, et ad primum optimumque sui habitum iam redierit. Quae cum illis ita designauisset, nequa penes se futura prauitatis causa esset, alios in terram, alios in lunam, alios in alia temporis instrumenta spargens quasi seribat. Post hominis sementem, quod reliquum erat, dijs iunioribus agendum mandauit, ut corpora mortalia fingerent, quantumque esset humana anima quod reliquum huic deberet accedere, id omne et quae consequentia essent, adiungerent, regerentque, et quam optime et pulcherrime fieri posset mortalis animalis naturam gubernarent, nisi ipsum sibi met malorum causa esset. Atque is quidem qui haec cuncta disposuit, rite in suo habitu permanebat. Quo quidem permanente, eius filij cum patris ordinem cognouissent, eum protinus sequebantur. Itaque accepto ab illo mortalis animantis immortalis principio, sui effectorem imitati, ignis, aeris, aquae, terrae particulas, quas rursus redderent, a mundo mutua bantur: easque inter se copulabant, haud isdem illis indissolubilibus uinculis, quibus ipsi fuerant colligati, sed talibus quae propter paruitatem cerni non possent: crebrisque hominis clausis coniunctis unum ex omnibus corpus efficiebant, atque in hoc ipsum tum influente, tum effluente corpore animae diuinae circuitus illigabant. Itaque hi circuitus in profundum flumen immersi, neque tenebant neque tenebantur, sed ui ferebantur, atque ferebant. Ex quo factum est, ut totum animal moueretur, sine ordine tamen, et fortuita quadam iactatione. Cui quidem sex peruagari motibus contingit undique per sex loci differentias progrediendo, ut delictet ante et retro, ad dextram et laeuam, sursum atque deorsum. Cum uero plurimus inundaret fluxus atque deflueret: unde animal nutriretur, multo etiam maior a passione extrinsecus illatis turba sequebatur, cum corpus aliquod ignis exterioris incurrisset offensione, vel a terra soliditate, aut aqua humore, aut aeris flatu laesum esset. Porro ab his omnibus, per corpus motus usque ad animam transierunt, qui propterea et initio et nunc sensus cognominati sunt. Hi quidem ab initio continue multos et maximos motus ciet, riuo illo ingiter fluente, atque his fluctibus vehementer anima circuitus quatunt. Et circuitum quidem illum eiusdem similis naturae in ipso cursu prorsus impediunt: alterius uero circuitum distrahunt, usque adeo, ut dupla illa et tripla utrinque disposita interualla tria, medietatesque et colligationes sesquitercia, sequialtera, sequioctaua ratione interiectas, quae dissolui a nullo nisi ab eo qui coniunxit possunt, omni resolutionis genere torqueant, omnesque anfractus et uarietas orbium, quotcumque contingere queunt, inducant: ita ut ambitus ipsi uix sibi inuicem connexi, ferantur quidem, sed sine ratione ferantur, tum contra, tum ex obliquo, tum resupina quadam dispositione. cen siquis caput pro pedibus humi figat, pedes uero pro capite tollat in altum, tunc arbitror tam eius qui sic affectus est, quam eorum qui spectant, dextrae partes sinistrae, et contra sinistrae dextrae sibi inuicem esse uidentur. Itaque cum hoc ipsum caeteraue huiusmo-

di animi quoque ambitus maxime patiuntur, si tunc extrinsecum aliquid eiusdem ipsius uel alterius generis insciderint, falso quid idem alicui sit, quidue alterum ab aliquo iudicant. Ideoque mendaces, tunc dementesque sunt, nec ullus princeps et dux in eis tunc est circuitus. Cumque extra positi, sensus pulsauerint animam uehementius, totamque eam possederint, tunc illi subiugati quidem et seruientes domini uidentur. Quas ob res ab initio anima cum mortalis corporis uinculis includitur, amens efficitur. At postquam nutritionis et augmenti riuus lenius minusque fluit, animaeque circuitus tranquillo motu iter suum peragunt, processuque temporis sedatiores fiunt, et in figuram naturae suae congruam restituantur: tunc singulorum circuituum directae conuersiones, eisdem et alterius naturam probe discernunt, hominemque sic institutum prudentem efficiunt. Quod si quis educationi rectaeque nutritioni disciplinam quoque et eruditionem conuenientem adiunxerit, morbo grauissimo deuotato sanus et integer prorsus euadet: sin autem neglexerit, claudum uita iter ingressus, tanquam mancus et omnino inutilis rursus ad inferos decedit. Sed haec quidem post ortum contingunt. Nunc uero de prima hominis compositione exactius differendum, ac probabili ratione monstrandum, qua causa et prouidentia deorum singula membra corporis ad singula animae officia sint accommodata. Principio dijs figuram capitis ad rotunditatem mundi sinxerunt, in eoque duos illos animae diuinos circuitus statuerunt. Est autem caput membrum corporis diuinitimum, reliquorumque membrorum princeps: cui totum corpus connexum dijs subesse et parere iusserunt. Excogitauerunt enim motuum omnium quocumque esse queant, compos id fore. Cum uero inaequalis et aspera, ac partim quidem accliuus, partim decliuus terra sit, si humi caput serperet, perque terra superficiem uolueretur, hos anfractus sine offensione transire non posset. Quod sane malum ut uitaretur, procerum hunc habitum corporis ad faciliorem progressum dijs pro uehiculo capiti subiecerunt. Corpori praeterea quattuor in longum porrecta et flexibilia membra annexerunt, quibus facile diuina prouidentia moueretur, apprehenderet uidelicet obiecta quaeque, staret, et sisteret, perque omnia graderetur caput superne subsistens diuinitissimi sacratissimi habitaculum. Hanc igitur ob causam nobis erura manusque dederunt. Anteriores autem partes posterioribus praestantiores et ad imperandum aptiores arbitrati, in anteriorem quoque partem moueri nos ut plurimum uoluerunt. Oportebat porro anteriora discreta et dissimilia esse. Quapropter primum globo capitis faciem adiecere, facieque instrumenta quae ad mimularentur omnia animae prouidentiae, assignauerunt, decreueruntque naturae hominis imperium in hac parte anteriori priorum consistere. Sed ex omnibus faciei partibus primi luciferi oculorum orbis coruscant, hac causa dati. Ignis certe illius qui non urit quidem, sed illuminando suauiter diem inuehit mundo, participes oculorum orbis dijs fecerunt. Intimum siquidem nostri corporis ignem huiusmodi ignis germanum syncerumque per oculos emanare uoluerunt, in quibus lenis congestusque ubique ignis huiusmodi sit, sed per eorum duntaxat solidiorem angustamque medietatem ignis purior euolet, crassior uero cohibeatur. Itaque cum diurnum lumen applicat se uisus radio, tunc ea duo inter se similia concurrentia neque commixta, quod oculorum acies diriguntur, ibi in

Cur seniores prudentes.

Caput membrum diuinitimum.

Proceritas.

De oculis multa.

Vnius iam domestici corporis coherent speciem, vbiunque videlicet tam intimi quam externi luminis fit cōkursus. Totum igitur hoc propter similitudinem passionem eandē sortitum, cum quid aliud tangit, vel ipsum ab alio tangitur, motum huiusmodi ad corpus omne perq̄ id ad animam vsque diffundens sensum efficit, qui visus vocatur. At postquam in noctem discesserit cognatus ignis, visionis radius evanescit. Nam in aerem sibi dissimilem erumpens permutatur atque extinguitur, cum nullam habeat cūm proximo aere, ut potē ignis splendore carente, natura cōmunionem. Idcirco videre desinit, somnumq̄ inducit. Etenim salubre palpebrarum tegmen dij oculis machinati sunt, quibus obductis vis illa ignis intimi cōniventia tegminis coarctetur, compressaq̄ interiores motus perfundit & mulcet, quibus relaxatis atq̄ mollitis quies oritur. Si profundus ob multam quietem motuum nos occupat sopor, exigua sequuntur insomnia. Sin vehementiores aliqui motus quasi vigiliarum reliquia relictī sint, quales quidem et qualibus ex locis hausta reliquia sunt, talia somniorum simulacra nascuntur, eorumq̄ nobis expergefactis restat memoria. At verō simulacrorum quae vel in speculis oboriuntur, vel in perspicua leniq̄ cernuntur superficie, facilis affectio est. Nā ex vtriusq̄ ignis tam intimi quam extrā positi cōmunione, eiusq̄ rursus cōkursus & congruentia, qui passim terso leniq̄ corpori accommodatus est, necessario haec omnia oriuntur, cū ignis oculorum cū eo igne qui est, ē cōspectu effusus, circa lene nitidumq̄ corpus sese confudit. Dextera verō videntur quae laeva sunt, quia contrarijs partibus oculorum insolito more contrarias partes attingimus. Respondent autem dextera dexteris, laeva laevis, quando cōmixtum lumen cū eo cui permiscetur, transit. Id cū speculorum lenitas hinc illincq̄ altitudinem assumpsit, & ita dextram oculorum partem in laevam speculi, laevamq̄ in dextrā detorsit. Quod si speculum ad vultus longitudinem conuertatur, vultum reddit resupinum, cū superior luminis pars ad inferiora, inferior verō ad superiora vertatur. Atq̄ haec oīa ex eorum genere sunt, quae principales rerū adiuvant causas, quibus ut ministris virtus deus ad optimi, quoad fieri pot, ideam perficiendam. Sed existimant pleriq̄ non admicula haec principium causarum, sed has ipsas esse oīum causas, quae frigoris et caloris, rari & densi, ceterorumq̄ similium naturam habeant, rationem verō mentemq̄ nequaquam. Mentem enim a nulla re alia, nisi ab anima possideri convenit. haec verō aspectum effugit oculorum. Sed ignis, aqua, aer, ac terra corpora sunt, atq̄ cernuntur. Oportet autem mentis et scientia amatorem principales sapientis naturae causas quae rere, atq̄ eas quae necessario ab alijs quidē moventur, alia verō movent secundas causas arbitrari. Quo circa a nobis sic censeo faciendum, ut de vtroq̄ causarum genere differamus, separatim aut de his quae cū intelligentia effectrices sunt pulchrarum rerum atq̄ bonarum, de ijs rursus quae vacantes prudentia quodlibet passim sine ordine faciunt. Ac de secundis quidem causis oculorum ad eam vim quam habent conducentibus, satis esse dictum puto. Maximum verō opus cuius gratia vtiliter nobis a Deo donati sunt, deinceps explicandum censeo. Rerum n. optimarum, ut arbitror cognitionem nobis oculi attulerūt. Nam haec quae de mundo disputantur, nunquam inuenta

essent, si neq̄ sidera, neq̄ sol, neq̄ caelum suspici potuissent. Cognitio verō diei ac noctis ab oculis orta fecit, ut dinumeratione quadā mensum annorumq̄ ambitus metiremur, tempus cognosceremus, vniuersa naturae ordinem scrutaremur. Quibus ex rebus philosophiam adepti sumus. Quo bono nihil vnquam maiorum mortalium generi datum est deorum munere, neq̄ dabitur. Hoc igitur maximum oculorum beneficium esse dico. Minora alia praetereo. Quibus qui a philosophia alieni sunt, orbi si querantur, frustra querentur. Nobis verō asserendum est ob hanc potissimum rationem deum oculos genuisse, ut mentis circuitus qui in caelo peragitur, intuitu, in usum redigamus nostrae mentis: cogitationisq̄ nostrae discuriones illis cognatas, sed perturbatas quodammodo ad illorum temperiem renocemus. Et cū illos agnouerimus, & recta ratione secundum naturam praediti singulorum ordinem perceperimus, conuersiones dei quae sine illo errore aguntur, imitemur, atq̄ ad earum exemplum discuriones nostrae cogitationis vagae & erraticas componamus. Vocem quoq̄ auditumq̄ eiusdem rei gratia deo dedisse nobis existimo. Nam ad haec ipsa sermo pertinet plurimumq̄ conducit, omnisq̄ musica vocis vsus harmoniae gratia est tributus. Atque et harmonia, quae motus habet aīa nostrae discurionibus congruas atq̄ cognatas, homini prudenter musis videnti non ad voluptuositatis expertem, ut nunc videtur, est vtilis: sed a musis ideo data est, ut per eam dissonantem circuitu animae componamus et ad concentum sibi congruum redigamus. Rhythmus quoq̄ ad hoc videtur esse tributus, ut habitū in nobis immoderatum gratiaq̄ carētem aptissime temperemus. Aeternis opera metis paucis exceptis tractamus. Oportet autem de his quoq̄ quae necessitas inuenit, dicere. Mundi enim huius generatio ex necessitati mentis cōmixta est. Nam cū mens necessitati dominaretur, propterea quod persuadendo eam ad optimos ut plurimum rerum euentus induceret, ipsaq̄ hac ratione ceteris sapientia persuasioni pareret mundi huius exordia constitueret. Oportet igitur eum qui mundi constitutionem vere narraturus erit, erraticae quoq̄ causae speciem naturae ipsius instinctu miscere. Quod ita comode fiet, si horum ipsorum conuenienti principio sumpto, sic de his quemadmodum de superioribus ab ipsa rursus origine differamus. Naturam ergo & passiones ignis, aquae, aeris, atque terrae, generationem caeli praecedentes consideremus. Nullus profecto ad hoc vsq̄ tempus eorum generationem ostēdit, sed quasi notum sit quid sit ignis & reliqua, sic de illis vrbis facimus eaz̄ mundi primordia constituisimus cū ne syllabarum quidem, nedum elementorum vicem tenere apud homines mentis quoquo modo compotes debeant. Nos verō in presenti nihil de principio vniuersorum, siue principis, siue quomocūq̄ aliter id appelletur, dicendum putamus. Cui quidem disputationi nihil aliud impedimento est, nisi quod difficile sit presenti disputandi modo quae de his videntur exprimere. Neque igitur vrbis id expectabitis, neq̄ ego mihi persuadebo recte me tantum opus aggredi posse. Quod autem ab initio dixi, verissimilitudinis vim seruabimus, studebimus in rationibus verissimilibus circa haec assignandis nulli cedere. Atq̄ ita & singula & vniuersa a principio exponemus. Deum igitur etiam nunc disputationis seruatores in primis

Cur oculi
dati hoībus

mis oremus, ut nos ex admirabili & insolita expositione ad verisimilem doctrinam traducat, atq; ita instituti disputationem exordiamur. Sed hanc de uniuerso disputationem ab ampliori diuisione quam supra ducamus. Tunc. n. duas in species facta diuisio est. Nunc tertium genus addendum. Duo n. in superioribus sufficiebant. Vnum quidem exemplaris loco, semper idem, solaq; intelligentia comprehendendum. Alterum simulacrum ab hoc exemplari deductum, generationi oculisq; subiectum. Cui vero duo haec sufficere putaremus, tertium non adiunximus. Nunc autem cogere nos ratio videtur, ut difficilem & obsecram speciem declarare conemur. Quam igitur vim, quamque naturam habere putandum? Hanc utiq; generationis horum omnium receptaculum & quasi nutricem esse. Quod quamuis verè dicatur, paulo tamen apertius est dicendum. Arduum id quidem, eo maxime, quod ad huius rei demonstrationem dubitare prius necesse est et inquirere de igni et reliquis quae elementa vocantur, quid istorum aquam potius quam ignem, aut aerem potius quam terram, aut certum aliquid vnum magis quam cuncta vocare oporteat. Difficile sanè certum aliquid & firmum de istis asserere. Quoniam igitur pacto, & qua ratione, et quod probabile in huiusmodi inquisitione dicemus? Principio id corpus quod modo aqua nominauimus, quando in solidam concreuit materia, lapis & terra fieri videtur: quando verò liquefit et diffluit, spiritus atq; aer. Itè aer exustus ignis efficitur. Ignis extinctus & corpulentior factus aerem creat. Rursus crassior factus aer, in nebulas nubesq; concreuit. His etiam magis copiosis pluuia defluunt. Ex aqua rursus terra lapidesq; gignuntur. Atq; ita videmus haec omnia circuitu quodam sibi inuicem vires fomentaq; generationis vicissim tribuere. Quae cum nunquam eadem appareant permanere, quisnam sine rubore redargutionisq; suspitione poterit istorum aliquid vnum potius quam aliud certè & firmiter appellare? Nemo certè. Quare tutissimus in his hic erit loquendi modus. Hoc quod semper aliàs aliter formatum videtur, & plerunq; iuxta ignis effigiem, non est utiq; ignis hoc aliquid, sed tale, id est igneum quiddam: nec aqua hoc aliquid, sed tale quid id est aquè, nec aliud quicquam velut illam habens stabilitate. Deniq; nec pronomibus quidem ullis haec signada sunt, quibus in rei cuiuslibet demonstratione, cum hoc vel illud dicimus, vti solemus. fugiunt. n. nec expectant vel eam demonstrationem, quae hoc & huius & huic designat: vel appellationem, quae de his tanquam de existentibus & stabilibus habeatur. Igitur hmoi omnia neq; hoc, neq; illud, sed tale potius, aut tale propter similitudine aliquam appellare debemus. Et ignem quidem ubiq; tale, ac de ceteris quae gignuntur eode pacto. At vero illud in quo fieri singula haec videtur, ac deinde dissolui solum ijs pronomibus quibus hoc vel illud signamus, appellandum puto. Quale verò quodammodo, calidum scilicet vel album, vel aliquid tale contrariorum, vel ex contrarijs illud minime appellandum. Sed apertius quod volumus exponamus. Siquis n. cunctas figuras ex vna eadeq; auri materia fictas continuè in alias, & alias reformet, deq; vna quadam illarum praesens aliquis quid sit querat, verè admodum & tutissime respondere possumus aurum illud esse: triangulum verò esse aut aliam figuram earum quae impressae eo sunt & continuo permutantur,

quasi reuera sint non licet dicere. Sola quippe illa responso ne tanquam tutissima contenti esse debemus. Eadem de illa natura quae cuncta recipit corpora, ratio est: idè semper esse dicenda est. Siquidem ex propria potentia recedit nunquam. Suscipit enim semper omnia, nec ullam unquam ijs similem vno pacto sibi formam contrahit. Omnis sanè natura fictionis subiecta est, agit atq; ab ingredientibus & figurata quodammodo, aliàs aliter se habere videtur. Quae verò ingrediuntur & exeunt, verè ac semper existentium rerum simulacra sunt, mirè & vix explicabili modo ab ipsis rebus quae verè sunt, figurata, quemadmodum deinceps narrabimus. Tria in praesenti genera sumenda sunt. Vnum quod gignitur. Aliud in quo gignitur. Aliud à quo similitudinem trahit quod nascitur. Idcirco comparare haec ita decet. Quod recipit, patri, vnde recipit, patri: naturam istorum mediam, proli, sed ita intelligendum est, quod cum esse debeat effigies rerum omniformarum varietate distincta, nunquam illud ipsum formationis huius gremium bene erit preparatum, nisi informe sit, & suapte natura omnibus formis quas recepturum est, careat. Nā si erit alicuius eorū quae in se recipit simile, cum contrariam eius cuius simile est naturam aut aliam prorsus suscipiet, nequaquam eius similitudinem et effigiem exprimet, cum praese tulerit suā. Quo sit, ut nullam sibi propriam habeat speciem, quod est omnia genera suscepturum. Vt qui vnguenta suauiter redolentia confecturi sunt, humidam materiam quam certo condire odore volūt, ita preparant, odorem nullū proprium habeat, & qui materijs mollibus impressioniq; cedentibus figuras imprimere aliquas uolunt, nullam omnino priorem in eis figurā apparere patiuntur, sed exactissima quadam leuigatione eas poliunt? Ita eas poliunt? Ita illud quod in omnibus passim aeternorum omnium simulacris rectè figurandum est, his oibus formis natura sua carere necesse est. Quamobrem uniuersi, quod & genitū est, & sensibus oibus manifestum, matrem ipsam receptaculumq; neq; terram, neq; aerē, neq; ignem, neq; aquam esse dicamus, neq; rursus ex his aliquid constitutum, aut aliqua ex quibus proprie haec ipsa subsistunt: sed inuisibilem potius speciem quandam & informem suam omnium capacem, qui modo quodam ambiguo & vix explicabili diuina & intelligibilis natura sit particeps. Ipse quidem comprehendere per se nullo pacto potest: sed quantum ex supra dictis naturam eius attingere licet, sic utiq; rectè possumus dicere? Ignem quidem, partem eius ignitam uideri, humefactam uerò partem, aquam? Terram quoq; aeremq; similiter, quatenus istorum simulacra suscipit. Sed de his ita distinguente ratione considerare debemus, si ne ignis aliquis seorsum à materia ipse permanēs in seipso, et cetera quae saepe dicimus per seipsa manere, an haec sola sunt, quae corporis sensu percipimus, & talè in se continēt ueritate, nec nullo pacto praeter haec ulla sunt uspia, sed frustra intelligibilem uniuersiusq; speciem aliquam ponere solemus, nec aliud haec sunt quam uerba. Quod quidem neque ita uel aliter se habere temere & sine examinatione asserendum, neque ad praesentem disputationem natura sua prolixam, alia quoq; prolixa, & ad rem minime pertinens addenda videtur. Ea verò circumscriptio quae breuibus magna comprehendat, admodum opportuna uidebitur. Ita igitur ipse meam hac

Materia nunquā recedit à potētia.

Quae materia sunt simulacra rerum rerarum.

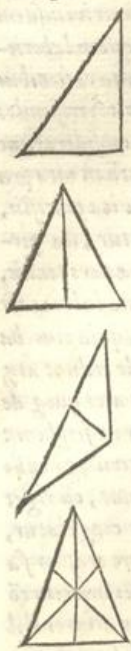
Vide ut materia est in formis.

Probat breuiter ideas esse.

Quod ignis & alia non sunt vere haec aliquid tale.

Vide ut materia analoga materiae sit.

Vnum Vnius molis faciunt numerum, magnamq; aliam speciem Vnam perficiunt. Hac Vtique de mutua ipsorum generatione dicta sint haecenus. Reliquum est, Vt qualis quaeq; eorum facta sit species, & ex quibus concurrentibus numeris coaceruata, dicamus. Erit Vtique prima species, quae ex paucissimis composita fuerit, elementum eius, quod latius oblongius breuiori latere duplo maius habet.

Cum Verò bini hmoi secundum diametrum componantur, terq; id fiat, et diametri latera breuiora in idē quasi centrū ducantur, Vnus triagulus aequaliter ex triagulis numero sex cōstituitur. Triaguli autem aequaliteres quattuor cōpositi secundum ternos planos angulos, Vnū solidum faciunt angulum: qui angulū planorum oīum obtusissimum deinceps ortu subsequitur. At qui triagulis hmoi quattuor natis prima solida species totius circūferentis distributa in partes aequales ac similes oritur. Secunda verò ex eisdem quidem triangulis, sed secundum aequaliteres triangulos octo constitutis, Vnū facientibus solidum angulum ex planis quattuor, factūq; sex hmoi, corpus secundū absoluitur. At tertium ex elemētis his sexaginta copulatis, & angulis solidis duodecim, quorū quilibet quinq; planis triangulis aequaliteribus cōtinetur, habens viginti aequaliteres bases, nascitur. Iam igitur elementum alterum sic haecenus ista genuerit. Verū isocheles triagulus quarti generavit naturā secundum quattuor cōstitutus, & ad centrum rectos cōgregans angulos, Vnumq; quadrangulum aequaliterem faciens. Sex verò hmoi copulati angulos octo solidos, quorum quilibet per tres planos rectos coaptatus est, effecerunt. Corporūq; ita constituti figura cubica facta est, sex planos quadrangulos aequaliteres bases adepti. Est & quinta quadam cōpositio, qua deus ad Vniuersi cōstitutionem est vsus, eaq; descripsit & figurauit, quae contemplatus aliquis nō absurdè dubitauerit Vtrum infinitos esse mūdōs an finitos existimandum sit. Infinitos quidem dicere illius putabit esse propriū, qui nullam rerum cognitionem dignarū peritiam habeat. Sed Vtrū Vnus mundus an quinq; re vera nati sint inquirere, minus Vtiq; putabit absurdū. Ratio quidem nostra Vnum ipsum verissimili probatione asserit esse natum. Alius verò quis ad alia respiciens aliter opinabitur. Sed haec dimittenda sunt. Et iam genera quattuor à nobis paulò antè digesta, in ignem, terram, aquam, aeremq; distribuamus. Terra cubicam speciem assignemus. Nā oīum quattuor maxime immobilis terra est, & corporalium oīum compacta maxime. Tale verò illud precipue factum esse necessarium est, quod firmissimas tutissimasq; possidet bases. In triagulo porro à principio positū, qui aequaliteres sunt, firmiorem tutioremq; quam in aequaliteres bases possident. Et quod ex Vtroque cōpositum est planum aequaliter aequaliteri quadrangulum, certe triagulo tā quo ad totum, quam quo ad partes stabilius necessario prouenit. Quāobrem si conuenientem probabilemq; sequi rationem velimus, terra id tribuamus: Aqua deinde, quod tribus reliquis est imobilis: Igni quod mobilissimum:

Aeri mediū. Et corpus quidem minimū igni, aquae maximū, aeri medium: acutissimū quoq; igni, secundum ab hoc aeri, aquae tertium. Ex his oībus quod bases paucissimas habet, velocissimū esse necessarium est. Est. n. ad penetrandū promptissimum, quippe cū profusus sit oīum acutissimum. Leuissimum quoq;, cū ex paucissimis partibus eisdem constet. Quod secundū est, secundo loco habeat haec oportet. Tertio tertū. Igitur secundū rectam probabilemq; rationem pyramidis species solida elemētū semēq; sit ignis. Secundam verò generatione speciem aeri, aquae tertiam tribuamus. De his omnibus adeo paruis ita putandū est, quod si singula duntaxat singulorum generū capiātur, nullum eorum propter paruitatem cerni à nobis poterit: sin multa inuicē congregentur, eorum moles magnitudinesq; cernentur. Quāquam haec oīa à deo tantā ubiq; quo ad multitudines, motus, atq; potētias proportione exacte absoluta connexaq; sunt, quantā necessitatis natura libens & persuasa capere poterat. Ex oībus sane quorū genera supra narrauimus, ita merito se res habere videtur. Terra cū in ignē incidit, eius acumine dissoluta fertur resoluta in ignē, aut aērem, aut aquam, quousq; partes ipsius congressa iterum, sibiq; inuicē copulata terra reficiant. Non. n. in aliam Vnquā speciem transmigraret. Aqua p̄terea ab igni vel aēre diuisa in partes, Vnū, partibus suis recōciliatis, ignis corpus, aeris duo facit: portiones verò aeris ex Vna dissoluta parte duo ignis corpora faciunt. Rursus quando ignis ab aere vel aqua vel terra aliqua occupatur, et ipse quidē paucus in multo mouetur, atq; in agitata pugnat, iactatusq; distrahitur, duo corpora ignis in specie aeris Vnam concresecunt: deinde superato aere atq; disperso, ex totis duobus atq; dimidio Vna aquae tota species coalescit. Deniq; sic ea rursus cōsideremus, quoties ab igne cōprehensum aliorum genus aliquod angulorū laterumq; ipsius acumine scinditur, eū demū discerpi desinit, cum in ignis naturam transferit. Simile. n. idemq; genus quodlibet à simili eodemq; minime patitur: quousq; verò in aliud permutatur, imbecilliusq; cū potētiore luctatur, dissolui nō desinit. Rursus quando minora à multis maioribus circūuentā sunt, et pauca lacerata extinguuntur, cū in Vincentis ideam cōstitui uelint, cessant extingui, sitq; ex igni aer, ex aere aqua. Quod si in hac trāsitus fuerit, & aliorū aliquod genus impugnet, non cessant agitata dissolui prius quam aut oīno cum dissolubilia sint, depulsa ad cognatū refugiat, aut expugnata in Vnū quiddam ex multis superato simile tandem euadant, familiariterq; cū victore permaneāt. Enimvero per has passiones sedes vicissim cuncta commutāt. Generis namq; cuiuslibet multitudines per locū propriū distinguuntur, ob sedis ipsius agitatione. Quae verò dissimilia inuicē facta sunt, propter fluctū concussionemq; ad locū eorum quibus similia euasere, feruntur. Corpora igitur immixta ac prima ex causis hmoi fabricata sunt. Quod aut in eorum speciebus alia quoq; innata sunt genera, causa est elemētū Vtriusq; constitutio: quae non solū ab initio Vnum cū magnitudine triagulum peperit, sed et maiora & minora tot quidem numero, quot in speciebus sunt genera. Quapropter mixta haec in seipsis atq; inuicē, infinitā habent varietatem: cuius peritos esse eos oportet qui de natura sunt rōnem probabilem reddaturi. Igitur nisi quis quo pacto & cum quibus Vna motus & constitutio

facit. Cum .n. duo haec tenuissima sint, & vacuitatibus terra minuita, ita per capacissimos eius meatus sine vi la violentia permanent, ut neque eam dissoluant, neque liquesciant. Aqua vero partes quia maiores sunt, violenter fluxu liquefaciunt. Terram itaque male compactam sic sola aqua vi soluit, compactam vero duntaxat ignis, nihil .n. praeter ignem hanc penetrat. Aqua rursus concretionem, violentissimam quidem solus ignis, debiliorem vero utraque & ignis, & aer diffundunt, aer inquam per vacua, ignis et per triangulos. Aerem vero vi constrictum, nihil nisi per elementum soluit, sine vi coherentem solus resoluit ignis. Corpora ex aqua terraque ita composita ut aqua terra inania vi coarctata obstruat, sic prorsus se habent, ut aqua exterior influere per ea non possit, ideoque minime liquefaciat, sed ignis aqua meatus penetrans, quemadmodum & aqua terra inania, atque ita aqua afficiens ut ignis aerem, cum corpori liquefactionis causam praebet. Haec vero partim aqua minus habent quam terra, quemadmodum vitri genus, & lapides illi qui fusiles appellantur: partim contra plus aqua, qualia sunt omnia quae conglutinata sunt, cereaque euadunt, & vapores emittunt. Haecenus eas species qua figuris, commutationibusque inuicem variantur, penes iam demonstrauimus: quas vero ob causas passionum earum nascantur, deinceps demonstrare conabimur. Principio sensum his quae dicta sunt, adesse semper oportet. Carnis vero & eorum quae ad carnem attinet, generationem, atque quoad quantum mortale est, nondum declarauimus. Sunt .n. haec a passionibus quae cum sensu sunt, minime separata, & illa sine his exponi sufficere non possunt, simul vero expleri ferme nequeunt. Prima igitur alia ponenda sunt: demum quae sequuntur, expedienda. Ut ergo deinceps in disputando genera passionum ipsae sequantur, prima nobis extent quae ad corpus & animam pertinent. In primis qua ratione ignis calidus dicitur, videamus. quod ita demum perspicimus, si discretionem diuisionemque ab eo in nostro corpore factam consideremus, quod .n. acumen quoddam ea passio est, ferme est omnibus manifestum. Tenuitate vero angularum laterumque subtilitatem, paruitatem particularum, motus velocitatem, quibus omnibus vehemens & penetrans est, velociterque quod occurrit, diuidit semper & dissipat, considerare debemus, figura ipsius generationis memoria repetentes, ea quippe, non alia natura corpora nostra diuidens, & in partes exiguas partiens, merito passione illam qua legitime calor notatur, inducit. Contraria vero huic passio licet cuiusque manifesta, sua tamen explanatione non careat. humidam namque partes corporum, partibus nostris humidis gradiores, cum in corpus influunt nostrum, minores quidem partes extrudunt, sed in earum sedes sese insinuare non possunt, humorem aut nostrum coagulant, atque ex inequali & agitato immobile propter aequalitatem coagulumque faciunt, in angustum cogunt. Quod autem praeter naturam coactum est, secundum naturam renouatur, seque renouat in contrarium. In hac reluctance quassationeque tremor rigorque consistit, omnisque huiusmodi passio, frigus, quodue eam infert, frigidum notatur. Durum aut dicimus illud cui caro nostra cedit, molle quod carni: resque ipsas inuicem & duras & molles, eadem ratione vocamus. Cedit autem quicquid paruo nititur. Quod vero ex triangularibus basibus firmamentumque est, ut pote plano vehementer innixum, reniti-

tur maxime atque resistit: quodue summopere densum est, contra uenientia vehementer repercutit. Graue praeterea & leue cum ea natura simul quae sursum deorsumue dicitur, commodissime declarabitur. Sed illud dictum absurdum est, esse duo quaedam natura loca a se inuicem longo intervallo distincta: & unum quidem deorsum vocari, ad quem locum ea deferantur omnia, quacumque mole quandam corporis habent: alterum vero sursum, ad quem vi omnia mouantur. Cum .n. caelum omne rotundum sit, quacumque a medio aequae distantia extrema facta sunt, similiter esse oportet extrema. Medium quoque aequalibus lineis ab extremis undique distans, eregione aequae omnia respicit. Quoniam igitur ita mundus dispositus est, si quis ditorum quicquam sursum esse dixerit vel deorsum, non iniuria errare videbitur. Medius .n. locus in ipso, neque sursum, neque deorsum dici debet, sed medius. Quod rursus undique circuit, neque medium est, neque partem in se habet aliam ab alia differentem, quo ad ipsum medium, & omnino quicquid sit eregione locatum. Et vero quod suspensus similitimum est, contraria nomina iure nullus attribuet. Siquid .n. solidum aequilibratumque in uniuersi medio sit, ad nullam extremorum partem propter perfectam ipsorum similitudinem declinabit: at si quis circa illud obambulet, sepe sibi met plantis stabit oppositis, eandemque illius partem, tum sursum, tum deorsum uocabit. Itaque uniuersum, quemadmodum paulo ante diximus, cum sit rotundum, locum habere superiorem aut inferiorem vir prudens minime affirmabit. Sed unde nota sunt ista, & in quibus ex intuitu ex illis ad mundum totum trahimus, huiusmodi quaedam in primis ponentes, inuestigemus. Siquis in ea mundi regione quam ut plurimum sortitus est ignis, & ad quam undique fertur, insideat, uimque aliquam nascatur, per quam ignis partes arripiat libretque, aut ubi in statera lacibus collocauit, ut deorsum in dissimilem detorqueat aerem, constat plane minorem ignis portionem maiori facilius coactum iri. Vbi .n. duo simul uno robore suspenduntur, minus quidem magis, plus autem minus inferenti uim cedit. Et unum quidem graue deorsumque ferri dicitur, alterum vero sursum ac leue. Idem nobis terram habitantibus accidit. Nam terra innixi, perque eam gradientes, terrena genera inuicem separamus atque distinguimus, & sepe terram in dissimilem aerem iacimus uolenter, praeterque naturam, sepe partes utraque cognatae natura participes. Hic portio minor facilius quam maior ad dissimilem locum iacta, prius uolentia cedit, eamque leuem cognominauimus, & locum ad quem compellimus, sursum. Contrariam his affectionem graue quiddam, atque deorsum. Haec utique differre inuicem necessarium est, propterea quod generum multitudines locum alijs contrarium obtinent. Quod enim in alio loco leue est, leui quod in loco est contrario: & graue similiter graui: & ei quod deorsum dicitur, id quod deorsum: eique quod sursum, id quod dicitur sursum. omnia .n. haec transuersa inuicem & contraria ac penitus differentia esse fierique reperientur. Vnum tamen id de his omnibus cogitandum, quod via gressioque singulorum ad simile atque cognatum ferens, graue facit id quod fertur, locum vero in quem tale quid fertur, deorsum. Quae aliter se habent, aliter efficit. Harum igitur passionum huiusmodi quaedam dicta sint causa. Lenis & aspera passionis causam quilibet intuitus aperire alijs poterit.

Sursum & deorsum.

De leni & aspera.

De voluptate
et dolore

Durities .n. hanc inaequalitati permixta, illam vero aequalitas exhibet densitati. Sed earum passionum quae circa totum corpus cõiter accidunt, ea restat maxima quae voluptatis dolorisq. est causa in his quae diximus. Similiter quaecumq. per corporis partes sensibus patent, doloresq. & voluptates cient. Ita igitur omnis tã sensibilis quàm insensibilis passionis, causas capiamus, in primis memoria repetentes quod de ea natura quae facile mouetur, deq. ea quae mouetur difficile, supra distinximus. hoc .n. patet ea persequi debemus omnia quae comprehendere cupimus. Quando in id quod facile moueri solet, aliqua vel breuis incidit passio, pars eius qualibet sequentibus partibus vndiq. passionem ipsam transfundit, quousq. ad prudentia sedem perueniatur, vbi per hos quasi nuncios potentia illius quod passionem intulit, noscitur. Quod vero cõtra est affectum, & immobile quodammodo permanet, circularem illam transfusionem nõ habet, & ipsum quidem patitur solum, proxima vero minimè mouet. Quapropter cum partes alia alijs passionem primam non impertiant, totumq. animal hunc minimè agitur, sensus expertis id quod patitur extat. Id profecto circa ossa capillosq. & reliquas partes quae terrena vt plurimum in nobis sunt, accidit. Visus vero & auditus instrumenta aliter omnino efficiunt, quia illis ignis aerisq. vis maxima inest. Quod praeterea ad voluptatem attinet & dolorem, ita consideretur. Passio violentè praeterq. naturam abundè simulq. nobis illata, molestia fit. Rursus quae in naturam abundè simulque reuertitur, dulcis: quae contra fit, contra. Passio vero magna cum facilitate illata sentitur quidè maximè, voluptatis autè & doloris minimè particeps. hmoi sunt, quae ex aspectu proueniunt. Cui quidem corpus nostrum cognatum fieri in die supra narrauimus, huic adustiones sectione suae & quaecumq. passionis hmoi, dolorem non inferunt, nec etiam quando in suam speciem fit restitutio, voluptatem. Sensus tamè vehementes clarissimiq. ipsi competunt quatenus aliquid patitur, incurritq. in aliquid & attingit. Violentia siquidem huius discretioni concretioniue nulla penitus inest. Corpora vero ex partibus grandioribus cõstituta, & vix agenti cedentia, quãdo motiones illatas in totum corpus traiciunt, voluptates doloresq. continet, quãdo videlicet è suo statu mouentur, dolores, quãdo redeunt, voluptates. Quaecumq. paulatim abscessus euacuationesq. sui perpetiuntur, repletiones vero simul atq. abundè, cum euacuationis quidem sensum habeant nullum, repletionis autem habeant, mortalitate ipsius potentiae dolores nullos, voluptates vero maximas afferunt. Quod ex suauium odorum perceptione cognoscitur. At quae è sua natura simul & abundè pelluntur, paulatim vero vix in eam restituntur, contra quàm superiora affici solent. hoc planè in secandis vrendisq. membris apparet. Iam cõmunes toti corpori passionis, easq. inferentium cognomen attracta nimis. Nunc igitur eas quae certis nostri corporis partibus accedunt, & vnde proueniunt, quibusue causis inferuntur, pro viribus exponamus. Principio quae supra quando de humoribus agebamus reliquimus, cū lingua passionis sint, si quò possumus declaremus. Videntur autè hac quemadmodum & alia multa discretionibus quibusdam & concretionibus fieri, ac praeterea lenitate asperitateq. magis quàm cetera vi. Tenduntur à lingua ve-

na ad cordis sedem, saporum nuncia, in quas siqua ita incidunt vt humidam carnis molliem penetrantia ter restri sua natura modicè liquefacta, venas ipsas contrahant arefaciantq., sapes hmoi pariunt. Videlicet si asperiora sunt acerbos aeresq., sin aspera minus, austeros & ponticos. Quae & illas purgat, & siqua lingua inhaerescunt, abluunt, si vltra modum id faciant, naturae ipsius nonnihil liquefaciant, qualis est in nitro potentia, amara oia nominantur. Sin autem vim nitro temperatorem habent, leniusq. abstergunt, salsa sine amaritudine asperitate, magisq. amica nobis apparent. Quae autè applicata oris caliditati, ab eoq. mollita & feruesceta ipsam vicissim feruescunt, suaq. lenitate sursum ad sensus capitis eleuantur, suoz. attractu singula diuidunt, propter hmoi vires acuta vocantur. Quandoq. vero haec eadem ex putredine attenuata angustas venas ingrediuntur, coguntq. partes interiores tam terrenas quàm quodammodo aereas iactatas inuicem cõmisceri, permixtasq. circulabi alias, & alias ingredi, ingressuq. suo penetratas concavas tenfasq. efficere, vbi concavus & ampullosus humor aeri circūfunditur, isq. humor alias terreus quoquo modo est, alias purus, sitq. ex aqua concava vasculum aeris humidū atq. clarum. Sed quod ex pura nascitur aqua, perlucet vndiq., ampullaq. vocatur. Quod autè ex lutulento magis humore simul agitato quidè elatoq. & circūtenso conficitur, ebullitio, bulla, fermentumq. dicitur. harum omnium passionū causa acida qualitas appellatur. His oibus quae de his dicta sunt contraria passio, à contraria causa proficiscitur. Quando vero ingredientium qualitas humida est lingua qualitati naturaliter concors & consentanea, ac lenit mollitq. eam, contractamq. demulcet asperitatem, & q. in nobis praeter naturam contracta vel sparsa fuerunt, relaxat vel colligit, ac summam naturalem singulis restituit habitum, suae hmoi omne amicumq. est oibus, violentarum quoq. passionum medicina atq. remediū, dulcesq. vocatur. Circa narium vim species non sunt. Semigenia .n. odorum natura. Speciei vero nulli competit odorem vllum habere. Sed nostra circa haec vena ad terram & aqua genera angustiores sunt, ad ignis vero aerisq. genera latiores. Quocirca nemo vnquam istorum aliquem sensit odorem. Sed in madefactione quorundam, vel putredine, vel liquefactione, vel euaporatione gignuntur odores. Cum enim in aerem aqua vel aer in aquam transit, in medio istorum odores fiunt, omnisq. odor aut fumus est, aut caligo. Sed horum quod ex aere mutatur in aquam, caligo, quod vero ex aqua in aerem, fumus. hinc fit vt aqua odores tenuiores sint, aere crassiores. Quod maximè perspicuum fit, quando certa quadam re naribus occurrente aliquis in seipsum vehementer spiritum retrahit. Tunc sanè nullus simul influit odor, spiritus autem ab odore nudus solus sequitur. Duæ igitur haec in his varietates absque nomine sunt, nec ex pluribus, nec ex simplicibus speciebus, sed duo ibi nomina tantum manifesta sunt, suae scilicet & molestum. Hoc quidem distubatur vmbilicū protenditur. Illud vero eandè mulcet, & amico quodãgressu naturalè eius seruat habitū. Tertia praeterea vim sentiendi, auditū videlicet, ita cõsiderare debemus, ut quibus ex causis passionis eius proueniant, exponamus.

Sapores.

De odore.

De auditu.

mus. Omnino igitur Vocem ponamus pulsationem quamdam ab aere, per aures cerebrumq; & sanguinem usque ad animam penetrantem. Natam quoque ex ea motionem incipientem à capite, & in sedem iecoris desinentem, auditum vocemus. Motio quidem velox, acuta provenit: tarda, grauis. Vna equalis atq; lenis, contraria vero aspera. Magna qua multa, parua qua pauca. Harum Vocum concordiam consonantiasq; in sequentibus declarabimus. Sequitur quartum sentiendi genus exponendum, quod varietatem in se plurimam continet: & qua sub eo sunt omnia, colores vocantur. Est autem color veluti flammula quadam fulgorq; à singulis corporibus emanans, partes habens visus ad sentiendum accommodatas. Causas vero ex quibus visus gignitur, supra tractauimus. Nunc de coloribus potissimum hoc pacto probabiliter dicenda videtur. Quae ab alijs delata partibus in aspectum cadunt, partim minora, partim maiora, partim visus ipsius partibus aequalia sunt. Aequalia quidem sentiri non possunt, quae diaphana. i. vtrinq; perspicua non videntur. Minora vero aut maiora partim discernere, partim contrahere visum dicimus, instar eorum quae caliditate vel frigiditate carne, aut eorum quae acrimonia vel acumine caliditate linguae contrahunt vel discernunt. Atque ea quae visum sic afficiunt alba nigraue vocamus, quae quidem passiones eorum sunt quae modo narrabam, & illorum quidem germana eademque quodammodo, sed in genere alio, diuersa tamen propter has causas esse videntur. Sic vtriq; appellata sunt ista: quod visum disgregat, albi: nigrum vero, quod congregat. Motione profecto acutiorem alteriusque generis ignis, incidunt dispergentemq; visum usque ad oculos, orbemq; ipsos oculorum meatumq; ut diuerberant liquefacientemq; ignem esse dicimus ex opposito obuiantem, cuius occursum lacryma, corpus ex igni & aqua mixtum, effunditur. Et vno quidem igne velut è corruscatione quadam exiliente, altero vero penetrante, & ab humore extincto, vtriusque creantur ex huiusmodi mixtione colores: atque ipsam passionem fulgore corruscationemq; vocamus: quod due id facit, splendendum atque corruscum. Horum medium ignis genus ad oculorum humorem perueniens, illius se miscens, minime quidem corruscum, sed ex ipsa ignei radij ad humorem admixtione, sanguineum creante colore, rubeum nominamus. Splendidum albumq; rubeo mixtum flauum procreat. Quo autem mensura modo singula singulis miscantur, et si quis nouerit, narrare prudentis non est, praesertim cum neque necessariam, neque verisimilem de his rationem afferre villo modo possit. Rubeum cum albo nigroq; purpureum generat. Paulo obscurior moreus luteolusq; fit color, quando his inuicem constat adustisq; magis est adiuncta nigredo. Fuluum flauisufcisci temperatione producit. Fuscum vero albi & nigri confusione. Pallorem albi flauisq; copula generat. Splendidum albo adiunctum plurimamq; obsusum nigredine caeruleum efficit. Ceruleum cum albo glaucum creat. Fului nigriq; temperie color viridis nascitur. Caetera ferme ex his omnia manifesta fiunt. Si quis enim superiores mixtiones imitatus reliquos colores exequitur, probabilibus rationibus disputabit. At si quis horum discussionem probationemq; opere ipso aggredietur, quid inter humanam diuinamq; naturam intersit, ignorare videbitur. Nempe deus multa in vno colligere, rursusq; vnum in multa producere sufficiens est. scit enim simul ac potest. Homo

autem nullus qui alterutrum valeat, aut est nunc, aut inquam erit. Haec sane omnia ita tunc naturaliter affecta ex necessitate ille pulcherrimi optimiq; operis fabricator & his quae gignebantur assumebat, quando deum seipso sufficientem, & perfectissimum generabat: vrens quidem causis ad haec ministris, quod autem bene se habebat, ipse in singulis agens. Duae enim causarum species distinguere decet. Vnam quidem necessariam, alteram vero diuinam. Ac diuinam in omnibus quaerere, ut beatam vitam quoad naturam nostram possibile est, adipiscamur. Necessariam quoque causam illorum gratia perscrutari. Cogitare enim oportet absque his illa in quibus studium ponimus, non posse intelligi, vel comprehendere, vel quocumque aliter percipi. Quoniam vero nobis in praesentia veluti fabricis materia subiacet, causarum videlicet genera vicem ferme iam praeparata materia obtinentia, ex quibus est sequens disputatio contextenda, rursus ad principium breuiter redeamus, citius illuc regrediamur, vnde hucusque processimus, atque ita demum finem apicemq; disputationi, qualem superiora exigunt, imponamus. Quae admodum ab initio diximus, cum haec ordine carerent, singulis deus, & ad sese, & ad alia inuicem eatenus modum rationemq; proportionis indidit, quatenus suscipere singula poterant. Tunc profecto nihil erat ordinis, nisi forte casu aliquo, particeps: nec quicquam tunc aqua vel ignis vel aliud aliquid eorum quae modo apud nos nominantur, iure vocandum erat. Verum haec primum omnia exornauit, deinde ex his hoc vniuersum constituit, aut vnum, aut alia in se omnia mortalia & immortalia continens. Et diuinorum quidem ipse est autor, mortaliu vero generatione natis suis tradidit absolendam. Illi igitur suum imitati parentem, principiumq; animae immortale suscipientes, animam ipsam mortali corpore clausurunt, totumq; corpus anima, quasi vehiculum subdidere, atque in eo aliam animae speciem mortalem fabricauerunt, quae grauib; necessarijsq; perturbationibus afficeretur. Quarum prima foret voluptas esca maxima mali, Dolor deinde fuga impedimentumq; bonorum, Audacia praeterea metusq; consultores amentes: accederet & implacabilis iracundia, Spes et blanda conciliatrixq; cum irrationali sensu, amoremq; omnium inuasore. Illi ergo haec miscentes necessario mortale genus composuerunt. Caeterum ne diuinum vlla mortaliu contagione, nisi quantum summa necessitas cogeret, pollueretur, seorsum ab illo in alia corporis sede mortale collocauerunt: atque à pectore caput, ceruice & collo interiecto separauerunt. In pectore igitur & thorace mortale genus animae posuerunt: cumq; id naturaliter partim melius, partim deterius esset, disposuerunt rursus thoracis capacitatem, discernentesq; sedem tanquam virorum alteram, alteram foeminarum. Cartilaginem enim quendam nomine diaphragma, quod etiam phrenas vocant, inter haec mediam interiecerunt. Parte igitur anima fortitudinis iracundiaeq; participem contentiosamq; capiti propinquorem fecerunt inter diaphragma ceruicemq; mediam, ut haec obediens rationi, vna cum ipsa cupiditatum genus viliata coerceat, si quando rationis in arce capitis habitantis iussa cupiditas respuat. Cor vero venarum originem fontemque sanguinis per omne corpus impetu quodam manantis in stipatorum regione suspendere voluerunt: ut quando ira vis exardescit, ratione nunciante siquid extrinsecus iniuste fiat, vel intrins

Dua causa
rui species.

Perturbatio
nes.

Diaphragma.

Cor venarum
origo, & sanguinis
fontis.

intrinsicus aliqua concupiscentia turbet, tunc celeriter per angustos quoslibet meatus quicquid in corpore sensus est particeps, iussa minasque persentiat, atque ita obediatur obsequaturque omnino, toleretque in omnibus praestantissimi illius imperium. Cum vero cognoscerent cor rerum terribilium obiectu trepidaturum, et ira sepius flagraturum, idque opus omne per ignem fore, astus huiusmodi temperandi gratia, pulmonum tegmen cordi adhibuerunt, molle primum atque exangue, deinde cauis extrinsecus fistulis spongiae instar distinctum, ut spiritu potius hausto cordis ardorem huiusmodi respiratione et refrigerio tepesciat. Quam ob causam arterias tanquam aqueductus per pulmonum substantiam deriuarunt, eamque cordi, quasi mollem saltum circumdederunt: ut quando nimia feruet ira, inde ad faciliorem obedientiam temperatum deferueat, sedatogue tumultu rationi facilius cum ira ministrare et obsequi valeat. Postremo eam a parte, quae esculenta et poculenta cupit, et reliqua omnino quibus corpus indiget concupiscit, mediae regioni inter diaphragma et umbilicum applicauerunt, ubi quoddam quasi praesepe ad totius corporis alimoniam extare volebant, et ibidem illam vim aeternam quam agreste aeternum allegauerunt. Hic sane illam corpus suum alere necessarium est, si quidem mortale quandoque futurum est genus. Ut ergo ad praesepe semper illa pascat, habitetque procul a consultore, ideoque illum clamore et strepitu suo minime turbet, sed permittat, praecipuum nostri ducem tranquillo in otio ceteris omnium utilitati consulere, regionem idcirco inferiorem ipsi habitandam diu dedisse videntur. quoniam vero videbat deus partem illam aeternam fore, ut rationem non exaudiret: et si quo sensu pulsaretur, nullo modo rationibus obtemperaret, sed simulacris visis nocte dieque maxime raperetur, idcirco naturam iecoris procreauit, et in eius habitationem disposuit, densam inquam naturam, lenem, claram, dulce, et amaritudinis non experte. ut cogitationem ex mente descendens potentia in ipso iecore velut in speculo figuras suscipiente, aspectumque simulacra reddente, quaedam recepta terreat ipsum, quandoque cognata amaritudinis parte visam, minasque intedens, et toti repente suffusa iecori felle terribilesque colores ostendat, contrahens praeterea ipsum rugosum et asperum totum reddat, ac fibras eius bile, eiusque ventriculum, et venas quae porta vocatur, sic afficiat, ut partim ex habitu recto deflectens atque contorques, partim obstruens et concludens, dolores detrimentaque praebet. At rursus quando mansuetudinis ex mente inspiratio contraria visa effingit, amaritudinem quidem sedans ex eo quod aduersam sibi naturam neque cedere neque attingere velit, dulcedine vero illi ingenua utens, et omnia recta, lenia, libera in ipso digerens, tunc sane pacatam mansuetamque partem animae in iecore habitantem facit, adeo ut etiam in somno moderate affecta sit, vaticinioque utatur, quando rationis prudentiaque est expertus. Qui enim nos composuerunt patrum illius mandati memores, quo mortale genus praeceperat quam optimum pro viribus fieri, ita deteriore nostram partem instituerunt, ut ipsa quoque veritatis foret quodam modo particeps. siquidem in ea expleri vaticinium statuerunt. Quod autem dementia humana deus diuinandi vim dederit, illud argumento esse nobis potest, quod nemo dum sane mentis est, diuinum et verum vaticinium ullum assequitur, sed cum vel somno prudentia

vis praepedita est, vel oppressa morbo, vel diuino aliquo raptu a suo statu dimota, fieri diuinationio solet. Prudentis vero duntaxat officium est, quae a fatidico furentem ingenio dormiendo vel vigilando pronunciata sunt, intelligere, et quaecumque visa illuxerint, ratiocinatione ita discernere, ut quae quidem ratione, et cui futurum aliquid, vel praeteritum, praesensue bonum vel malum portendere videatur, explanet. Illius autem qui mansit manetque, adhuc in furore, non est officium quod viderit aut protulerit iudicare. Scitum profecto primum id dictum: Agere sua, seque ipsum cognoscere, solius prudentiae est opus. Hinc lex iubet diuinis vaticinijs iudices praesepere prophetas, quos vates quidam nominant, ignorantes prorsus eos oraculorum visorumque, quae obscuris voluminibus involuuntur, interpretes esse, non vates. Quare qui vaticinia iudicant, non vates illi quidem sed prophetae. i. vaticiniorum interpretes pronuntiatoresque vocandi. Atque iecoris quidem natura ob hanc causam talis facta est, et in ea sede quae diximus collocata. diuinationis scilicet gratia. Ac etiam viuente in quoque talium signa clariora exprimi solent vata vero primato, cecitas accidit, nec euident quicquam sit vaticinij signum. Proximum huic ad sinistram locatum est huius gratia membrum, ut purum hoc semper clarum reddat, et instar speculi nitens atque perspicuum, ad imaginesque exprimendas accommodatum. Quapropter quando propter corporis morbum sordibus iecur abundat, lienis raritas id purgans, eas combibit, cum membrum hoc concuum sit et exangue. Vnde purgamentis impletum, excrescit tumetque sanie. Ac rursus cum mundanum corpus est, restriktum in seipsam considerat. Quid igitur aeternum mortale, quid diuinum habeat, et ubi, et quibusque, et quare haec inter se distincta sint, diximus. At quod reuera ita sit ut diximus, ita demum asseremus, si diuinum confirmaret oraculum, quod vero verisimile sit ita esse, et nunc et deinceps diligentius et inuestigando asserere non dubitamus, atque in praesentia ita sit nobis assertum. Quod autem haec sequitur, similiter est tractandum. Reliquum est. n. quae ratione cetera corporis membra digesta sunt, enarrare. Itaque haec potissimum ratione constare haec decet. Cognoscebant illi profecto nostri generis fabricatores nos ad cibum potumque temperatos fore, ac propter ingluuiem plus quam modus aut necessitas postularit, ex his sumptuosos. Igitur ne subitus propter morbos interitus proueniret, atque ita imperfectum mox genus mortale desineret, inferiorem ventrem fabricauerunt ad esculentorum poculentorumque superabundantiam capiendam. Eum praeterea spiritus intestinorum circumplicauerunt, ne subito alimenta nobis assumpta defluerent, ac rursus noui alimenti confestim necessitas immineret. Ob illam enim inexplebilem perpetuamque voraginem genus nostrum philosophia musicaeque et moderationis omnis expertus relictum fuisset, illi parti quae in nobis diuinissima est, minime obsecutum. Osium vero et carnis caterorumque huiusmodi ita est natura composita. His nempe omnibus medulla generatio initium praebet. Vincula enim vitae illius quam anima corpori iuncta dicit, applicata medulla, ex eaque per omne diducta, vincunt fulcuntque corporis nostri constructionem. Ipsa vero medulla est ex alijs generata. Sunt quidem trianguli primi quidam et inflexi, lenesque ad ignis, aeris, aquae, terrae, exactissimam generationem accomm-

Prudentia
opu.

Iecur.

De liene.

De intestinis
atque coram
suis.De ossibus
& carne.

accommodatissimi, e quorum generibus singulis deus fecernens singulos, & inuicem contemperatos permiscens, totius generationis mortalium sementem fomitemque constituit, dum medulla ex his substantiis procrearet. Postea vero serens in ea, animarum genera alligauit. Figuras praeterea quoscumque & qualescumque ex singulis speciebus adesse medulla oportuit, tot penitus, atque tales statim in prima illa distributione distinxit. Et illam quidem medullae partem, in quam velut agrum quendam diuinum semen iaciendum erat, globosam & vndiq; teretem finxit: atque encephalum. i. cerebrum, idcirco voluit nominari, quia vnoquoque animali denique absoluto vasculum cerebri capax, cephalum. i. caput, vocandum erat. Quod autem reliquas mortalesque anima vires comprehensurum erat, rotundis simul oblongisque figuris ornavit, totumque medullam voluit nominari: atque ex his quasi quibusdam ancoris iaciens totius animae vincula, circa illas iam vniuersum nostrum corpus absoluit, ossiumque textura extrinsecus eas fulciuit. Os vero ipsum ita composuit, terram atterens puram lenemque miscuit, madefecitque medulla. Id postea in ignem iecit, deinde in aquam misit, rursus in igne, iterum & in aqua. Atque ita saepe transferens in vtrumque vale reddidit, ut a neutro liqueferi posset. Hoc igitur usus sphaera ossa quasi torno facta cerebrum circumsepit. Huc angustos reliquit meatus, & circa cervicis simul dorsisque medullam ex ipso rotulas vertiginisque effingens, quasi cardines subdidit, ita ut a capite per totum protenderet. Sic vtrique semen oem seruauit, dum lapideo ambitu circuuallauit. Articulos insuper addidit, alterius ipsius natura usus in ipsis tanquam media quadam existere potentia motus flexionisque gratia. Arbitratum vero ossium naturam aridiorum rigidiorumque quam oporteat fore, & cum ignita euaserit atque frigefacta, illisuram corrupturamque cito semen internum, neruorum carnisque genus effinxit: ut neruis quidem membra reliqua vincientibus, intensis remissisque circa cardines ipsos, corpus oem ad flexionem tensionemue promptum & agile redderet: caro vero tegmen foret aduersus frigus atque calorem: & quoadmodum externa corporis fulcimenta solent, ad casus varios munimentum: praesertim quia talis erat futura, ut molliter leniterque corporibus cederet. Cui calidum idcirco humorem indidit, ut aestate quidem rosida madidatque extrinsecus, toti corpori domesticum praebet refrigerium, hyeme vero rursus proprio igni exteriorem glacie moderate repellat. Haec cum fictor ille nostri corporis cogitaret, mixtione quadam ex aqua, igne & terra cetera parata, & acuto illis salsoque fermento adhibito, succi plenam ac mollem carnem conflat: naturam vero neruorum ex osse & carne non fermentata vnam ex vtriusque potentia mediam temperauit, flauoque infecit colore. Hinc fit ut carne quidem tensor & aridior, ossibus autem agilior molliorque sit neruorum substantia. His deus medullam simul & ossa deuinxit, & haec omnia carnibus cooperuit. Quae igitur ossa animata maxime erant, paucissimis carnibus adoperuit: quae vero minime, contra plurimis atque crassissimis. Iuncturas insuper ossium, praeterquam ubi necessitatis ratio aliter postulabat, paucas carnes adiecit, ne flexionibus impedimento foret, tardaque ad motum corpora facerent, neue sua quadam solida crassitudine obtusiorum mole sensuum aciem hebetarent, memoriam impedirent,

ingenij acumen obtunderent. Quamobrem inguinum, tibiarum, iliorum, brachiorum, lacertorum ossa, & cetera omnia quae articulis carent, quae ue intus latentia ossa propter autem paucitatem in medulla, prudentiae vacua sunt, multis sunt carnibus adoperita. Paucioribus vero prudentiam habent, nisi forte carnosam quadam moles proprie ad sensum aliquem aptata sit, qualis est lingua. In ceteris est, ut diximus. Natura enim ex necessitate genita atque nutrita nullo modo os compactum carnemque multam simul & acutum sensum admittit. Maxime namque omnium ea capitis compositio habuisset, si vna concurrere potuissent: genusque hominum pingue, neruosum, robustumque habens caput, vitam duplicem, ac et multo diuturniorem, validiorem, placidiorem quam nos possedisset. Ceterum nostris illis fabricatoribus de nostro genere consultantibus vtrum diuturnius quidem, sed deterius, an breuioris quidem vita, sed melioris, efficerent, visum fuit vitam breuiorem melioremque diuturnam & deteriori esse omnino anteponebam. Itaque caput osse raro texere, sed carnibus neruisque quia flexiones non erat habiturum, non fulciuerunt. His omnibus de causis caput membris omnibus acutius ad sentiedum prudentiusque, sed imbecillius est constitutum. Neruos autem ob hanc rationem atque hoc pacto deus extremae parti capitis circumponens, spinae dorsum eos quadam similitudine circumplicauit, summisque illis maxillas sub vultu deuinxit, reliquos per omnia membra disseminauit, articulum connectens articulo. Nostri praeterea illi exornatores, oris naturam dentibus, lingua, labijs, ita ut nunc videmus, necessariorum simul & optimorum gratia ornauerunt. Nam ingressum quidem necessariorum, egressum vero optimorum gratia excogitauerunt. Nempe necessarium est quicquid ad alimoniam in corpus admittitur. Verborum autem effluxio ministra prudentiae, effluxionum omnium optima est atque pulcherrima. Caput praeterea nudo osse relinqui omnino alio tegmine destitutum non poterat, propter caloris frigorisque excessum: neque rursus carni pondera praegratum, sensus expertum obtusumque reddendum erat. Carne igitur non penitus desiccata residuum quod maius supererat segregatum est, cutisque ipsa circa cerebri humorem sibi ipsi iuncta & germinans caput circuuestiuit. Humiditas autem sub iuncturas scaturiens irrigauit, compegitque ipsam ad verticem. Iuncturarum vero species varia propter circuitu alimoniamque potentiam facta est: & his quidem magis inuicem pugnantibus plures, minus vero pauciores. Hanc omnem cutem vndique igne pupugit percussitque deus. Per cutis inde quasi saucia rimulas humor effluxit: quod ne illic humidum calidumque sincerum erat, abijt: quod vero ex ipsis quibus & cutis, erat permixtum, emanationis impetu extra productum, in longum extensum est, tenuitatem punctationi penetrationique illi aequale habens. Sed propter tarditatem a spiritu circustante retusum, rursusque sub cute reuolutum, radices egit. His vtrique causis capilli in cute sunt nati, secundum pellis corijque similitudinem cuti quam proximi, sed propter coagulationem a frigiditate facta duriores cute atque densiores. Nempe capilli extra cutem productus frigore riguit. Hoc pacto constipatum hirsutumque caput nobis deus instituit, causis quidem usus illis quas diximus: tegmine vero ipsum ad cerebri tutelam non carnis poterosum, sed leue esse voluit, quod ad frigoris calorisque intemperiam repellendam sufficeret, & sensus aciem minime

De neruis.

De capillis.

minimè impediret. Ea verò qua in digitis est nerui, pel-
lis, & ossis cõplexio, aridior facta, cõi quodam vno du-
rioriq; cutis tegmine est adoperta. Cuius quidè accessoria
ministraq; causa in ys qua diximus constitit: principalis
aut causa in ea intelligentia qua id futura commoditatis
gratia fabricauit. Quòd .n. ex viris quandoq; mulieres
& cetera añ antes erant futura, nostri illi opifices non
ignorabant. quinetiam quòd vnguui vsum bestia quoq;
multa ad opera multa erant habitura, intelligebant.
Quapropter hoies statim genitos vnguibus armauerunt.
Hac vtiq; rone, & his de causis pelle, capillis, vnguibus
extrema membra operuere. Quoniam verò partes &
membra oia mortalis añantis in mutua quadam cogna-
tione genita erant, vitamq; necessario in igne ac spiritu
possidebāt, ne añ al ipsium ab his resolutum exhaustumq;
cito deficeret, hoc dñ consilio providere. Quippe humani
generis naturam quandam cognatam alijs formis sensibi-
busq; miscentes, quasi añ al quoddam aliud plantauerūt.
Talia sunt domestica arbores, plantae, semina, qua con-
sita nunc cultaq; ab arte mitia nobis sunt: quondam ve-
rò sine cultura, agrestia. Quicquid .n. vita est particeps,
iure añ al noñ abitur. Quòd aut nunc dicimus, tertia añ a
speciei est particeps, quam inter diaphragma & umbili-
cum locauimus. Cui opinio, ratio, mens nulla penitus
inest. Sensus verò suavis & tristis vna cum cupiditati-
bus conuenit. Oia si quidem continuè patitur. Cum verò
in seipso ad semet conuertatur, externumq; respuat motū,
& proprio motu domesticòq; vatur, idcirco huic natura
non tribuit, vt quicquam pensi habens, suorum aliquid
consideraret. Quapropter vita quidè fungitur, nec est
ab añ ali diuersum. quia verò illa vi qua quid seipsum
transfert, orbatum fuit, stetit rigens, & fixū radicibus
hasit. Cū hac oia superiores illi nostri ad nutrimentū no-
bis inferioribus suppeditassent, in nostro corpore quasi quo-
dam horto meatus veluti aqueductus varios diduxerūt,
vt liquoris deriuatione irrigaretur. Principio meatus oc-
cultos sub conflatione cutis & carnis, duas scilicet Venas
in tergo diuiserunt, secundum geminam corporis ipsius fi-
guram, ad dexterā & sinistra. Has vtiq; ad spinā de-
miserunt, mediamq; medullam genit alē comprehendere, vt
& hac quā maximè vigeat pulluletq;, & vberior hęc
ad alia quasi decliuis effusio, irrigatione aquabilem præ-
beat. Post hac partientes circa caput Venas, easq; inuicē
ex opposito implicātes, partim à dextris ad sinistra, par-
tim à sinistra ad dextra corporis differtierunt, vt capiti
ad reliquum corpus vna cum cute cõnexio foret, postquā
neruis quidem non erat circulo quodam secundum verticē
comprehensum atq; distinctum: atq; etiam vt sentiendi
vis ab vrisq; partibus per totum corpus vndiq; demana-
ret. Hinc verò aqueductum hoc ordine deduxerūt: quē
planè perspicimus, si hoc inter nos primum assueuerabi-
mus. Quacunq; ex minoribus componuntur maiora de-
tinent: qua verò ex grandioribus, minutura cohibere
non possunt. Ignis autem præ ceteris generibus, minu-
tissimis constat particulis. Ideoq; aquam, aerem, terrā,
& qua ex his componuntur omnia, penetrat, transilitq;
vsque adeò, vt nihil ipsum valeat cohibere. Idem quoque
de nostro vtero cogitandum. Nempe cibos & potus inge-
stos retinent. Spiritum verò & ignem, quia eius com-
positione tenuiores sunt, demorari non potest. His igi-

tur vsus est deus ad irrigationem ab vtero in Venas perfi-
ciendam. Rete .n. quoddam ex aere atq; igne instar gib-
bosa sagena contextuit. Vbi duo sunt ad ipsum introitum
gibbi conuexa: quorum alterum bifariam bino pulsu ite-
rum implicauit, & ab ipsis gibbi conuexis veluti funes
per totum corpus vsq; ad textura illius extrema circuntē-
dit. Interiora igitur ipsius trica oia ex igne composuit,
conuexa verò & receptaculū ipsum ex aere. Demū hac
assumens in animali formato hoc pacto disposuit. Conue-
xa quidem in os dimisit. Cū verò conuexū gibbosumq;
sit duplex, per arterias alterum in pulmonem vsq; traie-
cit, alterum circa arterias in vterum. Alterū verò par-
titus vtrāq; illius partē ad fistulas narium cõter duxit,
ita vt quando alterum ad os non peruenit, ex hoc ipso oēs
illius fluxus meatusq; repleantur. Alteram verò gibbi
retisq; capacitatem circa oēs partes corporis concauas esse
voluit. Idq; omne aliās quidem in conuexa incuruāq; con-
fluere molliter, quasi aer illic sit, effecit: aliās aut con-
uexa incuruāq; ipsa resuere: Rete verò quoniam rarum
sit, corpus penetrare per ipsum, rursusq; emergere. Ra-
dios aut ignis interiores successione continua subsequi, in
vtrāq; partem aere transeunte. Idq; donec mortale con-
sistit animal, fieri nunquam cessat. Huiusmodi agitatio-
nem, merito expirationem respirationemq; nominatā esse
censemus. Omne autem hoc opus omninq; nostra hac passio
in corpore fit, irrigatione quadam & refrigerio ad vitā
& nutrimentum. Quando .n. expirante & respirante
halitu, ignis simul interior sequitur, perq; vterum dif-
fusis poculenta esculentaq; offendit, liquescit protinus
ipsa, partitur in minima, per exitus quā progressio pa-
tet tāquam ex fonte quodam educit: in meatus videlicet
venarum trajicit quacunq; exhaust, atq; per corpus quasi
vallem venarum fluenta diducit. Sed videamus iteris
quibus causis respiratio hunc in modum quem nunc cerni-
mus fuerit instituta. Cuius quidem rei talis erit conside-
ratio. Quoniam vacuum nusquam est, quò quicquā to-
rum qua perferuntur, ingredi queat, spiritus aut è nobis
euolat, cuius constat in vacuum quidem hunc spiritum
euolare, sed proximum sibi è sua sede depellere, depulsum
rursus illum proximum sibi semper extrudere, ac secundū
necessitatem hmoi quicquid in sedem illā percussit atq;
impellitur, vnde exclusus est halitus, ingressum illum re-
plensq; halitum ipsum subsequi. Idq; totum simul reuo-
lutione quadam, qua nusquam sit vacuum, fieri. Quam
obrem cū pectus pulmonesq; spiritum efflauerint, mox
aere corpori circumfuso meatus corporis penetrante replen-
tur. Ac rursus euolans à corpore aer & emissus anbeli-
tus inspirationem intrò retrahi cogit per oris nariumque
meatus. Causas verò qua his principium dant, huius-
modi ponimus. Omne vniuersi huius animal in venis &
sanguine calorem quasi fontem ignis aliquem possidet.
Idq; reti sagena comparauimus, per medium extensum,
totumq; ex igne contextum, cū exteriora omnia ex a-
ere sint. Calorem sanè putandum est natura sua in re-
gionem suam extrā ad id quod sibi cognatum est ema-
nare. Cū verò discursiones duæ sint, vna per corpus
extrā, altera rursus per os ac nares, cū anhelitus ad
alia impetum facit detruditq;, alia contrā retrahit atq;
repercutit. Quòd auem retractum est, in ignem incur-
rens calefcit: quò exhalauit, friget. Dū ergò caliditas
per m

permutatur, & quae alio transitu vtuntur, calefcunt, ac rursus quod feruet ad naturam suam emigrat, & hac emigratione alia in aliud iter repercutit, rursusq; haec idē perpetuantur aguntq; semper, certē anhelitus hic circulo quodam hinc & illinc iugiter fluctuans expirationē & inspirationem continet. Quinetiam causa passionum quae ex attractu ampullarū ex corpore à medicis fiunt, atque etiam potionis, & eorum insuper q̄ iaciuntur, siue emittuntur sublimia, seu deferantur humi, hac vtiq; rōne tractanda videntur. Voces praeterea, q̄cunq; veloces & tarda, acuta & graues audiri solent, alias dissona propter motus eius qui in nobis ab ipsis fit, dissimilitudinē, alias propter similitudinē consona. Priorum .n. velociorumq; cessantes motus, iamq; ad simile quiddam progressos, tardiores ipsa voces succedentes illis, eosq; mouentes, occupant: comprehendentes verò non alium quidem motum enjciendo perturbant, sed tardioris lationis initium secū dum principium velocioris inducunt. Dum verò desinētis motionis similitudinē sibi quandam accommodant, vnum ex acuta & graui concentum contemperant. Vnde insipientibus voluptatem, sapientibus gaudium propter diuinae harmoniae imitationem in lationibus mortaliibus repertam, tribuunt. Eadem ratio est de aquarū fluxibus, de fulminū impetu, de electri mirabili illo attractu, lapidi suae illius qui Heraclius notatur. Reuera nullius horum attractio fit: sed cū nusquam sit vacuum, et haec seiniuicē pulsant, atq; repulsant, concretaq; & discreta suum locum singula poscant, diligenti harum rerum inuestigatori ex his mutuis passionibus euentus illi mirabiles contingere videbuntur. Atqui respiratio, vnde huc digressi sumus, ab his causis, & hunc in modum, vt supra diximus, prouenit. Dum videlicet ignis cibos diuidit, eleuaturq; intrinsecus affectus spiritum, venas à ventre cōmuni eleuatione huiusmodi replet, ex eo quod attrita inde haurit, & ob hanc rationem per totum animalium omnium corpus alimentorum liquores penitus diffunduntur. Statim verò attrita & a cognatis suis ablata partim fructibus, partim graminiibus, quae deus ad alimoniam corporis nostri produxit, colores propter mixtionem omnino varios habent: sed plurimus in his rubens praevalet color, cuius natura ex ignis portione & absterfione in humido facta prouenit. Propterea eius quod in totum corpus permanat, color, talis aspectu est, qualem diximus. Id sanguinem nominauimus, carniū & vniuersi corporis pabulum: vnde irrigatio distributa passim exhausta cuncta replet. Modus autem impletionis euacuatiōisue talis est, qualis in vniuerso cuiuslibet latio, per quam cognatum quodlibet ad seipsum se confert. Quae enim nobis extrinsecus circumfusa sunt, resoluunt nos assidue, & singulas nostri portiones ad species suas foras emittunt. Sanguinea verò in vobis attrita inclusaq; visceribus, vt par est in quolibet animali fieri sub caelo constituto, totius lationem imitari coguntur. Cū igitur attrita quaelibet in nobis cognatum poscant, exhausta quaelibet implent. Porro quando abscedit plus quàm accesserit, decrefcit animal: quando contra fit, augetur. Recens igitur animalis cuiuslibet compositio cū nouos velut ex ligneo quodam structuram possidet: moles autem eius tenerior tota coaluit; quippe quae ex recentiori

medulla concreuit nuper, & lacte nutrita est. Susceptos ergo triangulos illos extrinsecus incidentes ex quibus cibi potusq; constantur, triangulis proprijs antiquiores imbecillioresque, iuniorum vt peruincit & conterit, & grande animal ipsum reddit, dum ex multis similibus alit. At cū triangulorum suorum radicem compagemq; relaxat, ex eo quod magnis laboribus longo tempore aduersus multa certando fatigata & domita sit, tunc sanē alimenta suscepta in similitudinē suam non potest comminuendo redigere, sua verò membra ab ingredientibus facile dissipantur. Hinc iam minui ac deficere omne incipit animal, cū superatur, detrimentumq; istud senectus appellatur. Finis verò tunc obuenit, quando triangulorum illorum ex quibus medulla conficitur, olim coaptata vincula, nihil amplius neētunt, sed defatigatione iam relaxata nexus animae deserunt. Anima verò clām secundum naturam cū voluptate protinus euolat. Quicquid enim contra naturam fit, molestum: quod autem pro rei natura, iucundum. Similiter & mors quā morbi & vulnera intulerunt, violenta est atque molesta: quae verò senio paulatim ad finem deducente naturaliter surrepit, inter omnia mortis genera lenissima est, & cū voluptate potius quā dolore contingit. Morbi autem vnde nascantur, quis dubitet? Nam cū quattuor illa sint ex quibus compactum est corpus, Terra, Ignis, Aqua, Aër, horum non naturalis excessus, defectusq;, & ex loco proprio in alienum translatio, per quam quod sibi conueniens est, non tenent, intestinam quandam seditionem & morbos inferunt. Quando enim praeter naturam vnumquodque fit aut transfertur, calefcunt vtiue quae ante frigeabant, arida madent, grauescunt lenia, & caetera omnia similiter permutantur. Solummodo verò idem aliquid sibi met secundum idem, atque similiter & debita proportione seruata accedens vel decedens, per mittet se idem sibi ipsi sōstes integrumq; manere. Quod autem aberrat, siue accedendo seu decedendo, mutationes Varias, morbos, corruptiones infinitas inducit. Ex secundis quoque compositionibus secundum naturam constitutis secunda bona vel mala valetudinis coniectura id querenti cuique dabitur. Cū enim medulla ex illis & os & caro & nerui constiterint, sanguis praeterea ex ipsidem quamuis alio modo concreuerit, cateri quidem euentus plurimi quemadmodum superiora contingunt, maximi verò morbi atque grauisimi hoc pacto nascuntur. Quando videlicet ordine conuerso ista ex se inuicem fiunt, proculdubio corrumpuntur. Nempē secundum naturam carnes & nerui ex sanguine generantur: nerui quidem à villis & ligamentis propter cognationem, carnes autem à coagulatione quadam eius quod secretum à villis & ligamentis concreuit. Quod rursus à neruis & carniibus emanat glutinosum & pingue, simul quidem carnem, vt plurimum ad osium naturam, ac etiam os ipsium medullā circūdans nutriendo exauget. Quod rursus per osium crassitudinem stillat purissimum genus triangulorum, lenissimumq;, & pinguedine abundantissimum, dum defluit ex osibus, atq; delabitur, medullā irrigat. Quatenus igitur singula hunc in modū sūt, bona valetudo seruatur. Mala verò sequitur valetudo, quando fit contra. Nam quoties eliquata caro tabē rur-

sus transmittit in Venas, sanguis vna cum spiritu multus ac varius in Venis, coloribus diuersis amaritudinē, & acidis salisq; infectus saporibus, bilem, cruorem, pituitam gignit quam plurimam. Quae quidem omnia rursus sic genita & corrupta sanguine ipsum in primis inficiunt, & ipsa nullum nutrimentum adhibentia corpori, feruntur passim per Venas nullo prorsus naturalis circuitus ordine obseruato. Inimica sanè inter sese ista sunt, propterea quod nullum sui sibi inuicē praebeant usum. Naturali praeterea corporis habitudini suae, in statu perseueranti dissoluendo & liquefaciendo plurimum aduersantur. Portio namq; carnis vetustissima cum liquefit, ad digestionem concoctionemq; ineptissima, propter veterem exustionem nigrescit: quia verò contabuit, penitusq; exesa est, amaritudinem contrahit, ceteris omnibus corporis partibus nondum contaminatis aduersam: & tum quidem pro amaritudine niger ipse color acerbitatem & acrimoniam habet, eo iam quod amarum fuerat magis attenuato: tum verò amaritudo rursus sanguine tincta colorem habet rubeum, sed nigro huic admixto felleum. Praeterea flauus color cum amaritudine coit, quando ob ignis flammam noua caro liquefit. Et nomen quidem omnibus his cōmune bilem imposuit vel medicus aliquis, vel certè eo ingenio praeditus quispiam quo multa & dissimilia discernere posset, ac rursus genus in multis vnum vno cognomento dignum inspicere. Quae verò bilis species appellantur, pro colorum varietate rationem singulis propriam acceperunt. Cruor praeterea, qui sanguinis residuum & defluxus est, lenis est ac mitis: qui verò bilis atra acrisq;, agrestis, quando propter caliditatem salso saporis miscetur, huiusmodi quiddam acida pituita nūcupatur. Saepe verò tenerioris recentisq; carnis portio quaedam vna cum aere colliquefit, deinde vento inflatur incluso, humiditate protinus circumfusa: suntq; ex hoc ampullae, q̄ sigillatim propter paruitatem videri non possunt: iuncta verò simul & in grandiolem tumefacta molem, conspiciuntur, coloremque propter spumae generationem habent album. Omnem hanc tenerioris carnis eliquationem vna cum spiritu factam, quae ex humiditate vento circumfusa tumescit, albam pituitam appellamus: recentis item pituita residuum defluxumque lacrymas atque sudorem, & quotcunque alia in qua quotidie corpus resoluitur. Atque haec omnia instrumenta morborum, quando scilicet sanguis non cibis & potibus secundum naturam, sed ex contrarijs praeter naturae leges excrescit. Quando igitur caro qualibet circumdatur, eiusque radix permanet, dimidia quaedam est calamitatis potentia. Facile enim restauratur. Quando verò quod carnes ossibus alligat, aegrotat, & sanguis ex illis ac nervis defluens haud amplius nutrit ossa, carnemue reuincit, sed ex pingui & glutinoso asper, salus, siccus, & squalidus iniquitate victus est factus, tunc certè quod omnia ista perpetitur, abscissum ab ossibus sub carne nervisque riget. Caro etiam à radicibus decidens nudos relinquit nervos, & salso obductos humore, & in fluenta sanguinis permanens, mortis quos supra diximus numero etiam plures reddit. Graues quidem haec corporibus passiones: quae verò has praecedunt, admodum grauiore. Quando videlicet os ob carnis crassitudi-

nem respirationem non habet sufficientem, ideoque putredinis calore vexatum atque restrictum, alimenta non suscipit, rursusque ipsum in illam contra decidit frige factum. Illa verò in carnem, caro in sanguinem rursus delabitur. Vnde acriores superioribus morbi nascuntur. Extremum verò omnium est, quando medulla natura propter defectum aliquem aut excessum aegrotat. hinc enim omnium vehementissimi & ad mortem periculosissimi morbi proveniunt. tunc enim omnis compago corporis necessario dissipatur. Tertiam post haec morborum speciem tripartito diuidimus. Alius enim spiritu, alius pituita, alius bile creatur. Nam cum spiritus ipsius custos, & quasi penurarius pulmo distillatione oclusus libera & expedita spiracula nobis non exhibet, & hinc quidem nullus mittitur spiritus, illinc verò plusquam oportet accipitur, tunc qua respiratione & refrigerio carent, marcescunt. Quod verò accipitur nimium, per Venas traductum eas contorquet, liquefacitque corpus, eius in medio diaphragma, medium scilicet interpositum occupans: hinc morbi admodum molesti multo cum sudore innumerabiles oriuntur. Saepe etiam intra corpus discreti & rarefacti carne innascitur spiritus: qui cum foras egredi nequeat, ysdem quibus & ingressi aliunde spiritus, doloribus afficit. Sed ingentibus tunc affligit doloribus, quando nervis proximisque venulis circumfusus haec inflat, & ligamenta continuoque nervos à tergo intendit atque detorquet. Qui sanè morbi ab ipsa intendente & inflante passione tensiones, & à tergo contortiones cognominantur, quorum difficile remedium est. Suborta enim febres hos maxime solvunt. Alba verò pituita propter ampullarum spiritum intus inclusa difficilis: ad exteriorem cutem delapsa, mitior, sed corpus varijs sordibus aspergit, albisque inficit maculis, atque morbos alios eiusmodi generat. Atra verò bili permixta, cum diuiniſsimos capitis meatus illabatur, dissipare eos solet atque turbare. Si dormientibus id contingat, mitior: sin vigilantibus, expulsu difficilior. Cum verò sacra natura languor hic sit, haud abs re sacer morbus est appellatus. Proinde pituita acida atque item salsa, languorum omnium qui distillatione fiunt, origo est. quoniam verò plurima loca illabatur, malas gignit valetudines plurimas. Quaecunque autem partes corporis tumescere dicuntur, à bilis incendio, & combustione vexantur. quae cum expirat, extrinsecus varijs aestu suo tumores producit: intrinsecus verò cohibita, vrentes edacēque morbos plurimos procreat. Tunc autem pessima est, quando pus sanguini mixta & vilorum ligaminumque fila suo ex ordine dimouet. quae ideo in sanguinem diducta & sparsa sunt, ut medicorem tenuitatis & crassitudinis habitum consequatur: neque propter caliditatem cum ipse sit lubricus, raro ex corpore defluat, neque si crassior sit, ad motum fiat ineptior atque agrè per Venas fluat & resnat. Ad hanc vtiq; naturae commoditatem, huiusmodi peropportuna sunt ligamenta, quas si quis etiam mortuo, & ob frigus rigente sanguine inuicem condat, & contrahat, reliquus sanguis omnis diffunditur. Cum verò missa fuerint, illico cum praecedente frigore restringuntur.

Quoniam

Quoniam verò hanc vim villi huiusmodi in sanguinem habent, cum bilis natura sanguis vetus euaserit, ac rursus ex carnibus in hunc fuerit resoluta, calida & humida paulatim primam incidens villorum illorum ut cōpressam restringitur. Compressa verò extincta, violenter, procellam intus tremoremq; ciet. Ceterum quando vberior affluit, calore proprio ligamenta exuperans, praterq; modum exaestuans, seruat quidē, ac si continuè ad finem vsq; idonea victoria sit, penetrat in medullas, adustiq; radicibus inde anima vincula, quasi nauis funes resoluat & amputat, liberamq; dimittit. Sed cum inferior adest, corpusq; liquescens ei resistit, ipsa deuincta, aut per totum corpus excidit, aut per Venas in uentre inferiore superiore inue compulsam tanquam transfuga ex seditiosa ciuitate, sic effugit è corpore, morbosq; eos inducit, quos Diarrhœas uocant, & Dysenterias. i. fluxus ventris lubricos, fluxusq; mordaces, necnon multas generis eiusdem alias molestias infert. Quando igitur corpus ignis potissimum excessu languet, continua febre laborat: quando verò aeris, quotidiana discretata. Aqua tertiana, propterea quod aqua seignior est, quam ignis et aer. Terra demum excessu, quartana. Terra siquidem omnium tardissima, quarto gradu cum sit, temporis circuitu quarto seruet, deseruetq; hinc quartanas inuehit febres, quae vix seroq; sanantur. Atque hoc quidem pacto corporis morbi contingunt. Anima verò morbi propter corporis habitum ita nascuntur. Morbum anima dementia esse censemus. Eius genera duoponimus. Insaniam et Imperitiam. Quaecumq; igitur passio alterutrum istorum infert, animi aegritudo est nuncupanda. Idcirco voluptates doloresq; admodum vehementes, morborum anima omnium grauisimi iudicandi. Quisquis enim vel nimia gestit letitia, vel nimio dolore deprimatur, dum illam auidius importuniusq; aspicere, hunc uitare obnixè conatur, neq; cernere, neq; audire rectè quicquam potest, sed rabie furit, & in eo habitu constitutus, minime rationis est compos. Qui verò fluido stupidoq; circa medullam abundat semine, utq; arbor pluribus quam conueniat fructibus grauida nimia vbertate luxuriat, is profecto multis passim doloribus, multis item voluptatibus in libidinibus ipsis earumq; scetibus, fructibusq; affectus, per omnem feruē vitam obingentes voluptates doloresq; insanit, ac furit: cumq; huius animus propter corpus ager sit atq; insipiens, vulgò tamen non ager. sed pro voluntate sua, ut liber affectus falso putatur. Veritas autem sic habet. Nempe Venereorum intemperantia maxima ex parte propter generis vnius habitum per offisium raritate in corpore lubricum madidumq;, animi infirmitas est. Ac feruē omnis voluptatum incontinentia, quae perinde ac si sponte improbi sumus vituperari solet, non rectè ita vituperatur. Nemo enim sponte malus, sed propter prauum quēdam corporis habitum rudemq; educationem, malus omnis fit malus. Omnibus autem aduersa inimicq; haec sunt, & mala noxiaq; contingunt. Rursus dolore afflicti animus similiter propter corpus in prauitatem plurimam incidit. Acris enim & infecta pituita, amari item felleiq; humores, quando oberrantes per corpus non exhalant, sed per viscera reuoluti vaporem suum penetrabilibus anima ipsis infundit, languores animae varios & magis, & minus, tum plures, tum pauciores efficiunt. Perferuntur sanè ad tres

anima sedes humores vaporesq; huiusmodi, ac pro loci diuersitate vnusquisq; Varias species generat, difficultatis, atque molestiae, audacia rursus timiditatisq;, obliuionis praterea, atq; hebetudinis. Sape etiam ad prauum hunc corporaturae, & affectionis habitum accedunt mores ciuitatis iniqui, sermonesq; & priuati, & publici non parum omnino noxy, nec vlla doctrina ad tantorum malorum remedia à tenera etate discuntur. Atque ita quicumque nostrum prauis sunt, duabus ex causis prater voluntatem maxime contingentibus, prauis fiunt. huiusmodi quidem malorum causa ferentibus potius quam satis, educantibus, quam educatis attribuenda. Conandum tamen pro viribus, educationis, studiorum, doctrinarum, diligentia improbitatem reuocare, assequi probitatem. Sed horum quidem tractatio alio constat differendi modo. Nunc iam conuerso quo cultu quibusue causis corporis animiq; salutem adipiscamur, decet exponere. Iustus enim est de bonis quam de malis verba facere. Omne bonum pulchrum: pulchrum verò sine mensura & moderatione esse non potest. Ideoq; animal quod tale futurum est, conuenienti mensura moderatum esse oportet. Ex eorum autem numero, quae cōmensurata moderatq; dicuntur, exigua quaedam persentimus & indicamus. praecipua verò & maxima ignoramus. Porro ad bonam & malam valetudinem, ad virtutes & vitia nulla moderatio vel immoderatio maioris momenti, quam anima ad ipsum corpus esse videtur. Horum nihil consideramus, neque animaduertimus, quod quando robustam magnamq; animam imbecillior inferiorq; vehit species, vel quando contra ista iunguntur, totum ipsum animal pulchrum esse non potest. maxima enim mensura & moderatione caret. Quod aut contra affectum est, spectaculorum omnium ei qui id valeat intueri, pulcherrimum amabilissimumq; apparet. Corpus quidem quod grandioribus vel inaequalibus cruribus, aut quouis alio modum excedente membro secum ipso dissentit, & deforme est, & in ferendis laboribus contorquetur, vacillat, lassatur, & concidit, innumerabiliumq; malorum sibi causam praebet. Idem quoq; iudicandum de eo ex anima & corpore composito, quod animal appellamus. Quando enim anima corpore admodum potentior est, exultat in eo atq; effertur, totum ipsum intrinsecus quatiens languoribus implet. Quando etiam ad discendum inuestigandumq; collectis in vnum viribus vehementer incumbit, liquefacit protinus corpus & labefactat. Deniq; cum ad docendum differendumq; priuatum & publicè ambitiosa quadam concertatione contendit, inflamat corpus atq; resoluat. Nonnunquam etiā distillationes fluxusq; cōmouens medicorum plurimos decipit, cogitq; illos contrarias causas iudicare. Rursus quando corpus grande et pigriori mole superexcedens pusilla exiliq; cogitationi animi copulatur, cum geminae sint in homine secundum naturam cupiditates, vna quidem per corpus alimentorum, altera verò per id quod diuinissimum nobis inest, prudentia: tunc sanè potentioris illius prauales agitationes quod suū est adaugent, quod verò animi, hebes, indocile, obliuiosum reddunt, atq; ita infirmitate maximā videlicet imperitiam generant. vna demum est ad vtrunque salus & conseruatio, ut neq; animam sine corpore, neq; corpus absque anima moueamus, ut in mutua contentione exaquatū inuicem viribus insurgentia

Diarrhœa & Dysenteria.

De febribus

Voluptates & dolores vehementes morbi ac grauisimi.

bonam totius valetudinem tueantur. Quapropter quicumque mathematicis doctrinis operā dat, aut cuius mentis indagatiōi vehementius studet, debet et motum corporis adhibere, & in gymnastica exercitatione versari.

Ac rursus qui summa corpus diligentia firmat et roborat, aīa quoque vicissim motus adiungere, musica & oībus philosophiā studijs vsus, si modo quis iure bonus simul & pulcher sit appellandus. Similiter quoque partes curare debemus, totius specie imitati. Cum enim corpus ab ingredientibus incendatur intus, frigidumue fiat, & iterum ab extremis aridū madidumue reddatur, et quæ deinceps hæc sequuntur perpetiatur, quando quis otii agens corpus motionibus his committit, superatū ab his dissoluitur. At si quis in curādo corpore illam imitetur naturā quam altricē vniuersi vocauimus, ita ut nunquā torpere permittat, sed moueat semper iugis agitatione internis externisque motibus secundū naturam vbiq; resistat, et moderata quadā comotione aberrantes passiones corporis partesq; cognationis rōne seruata vicissim in ordinem redigat et exornet, secundū sermonem illum superiorem quem de vniuerso habuimus, nequaquam sinet inimicum inimico admotū prælia in corpore morbosq; cedere, sed efficiet potius ut amicā

Quis optimus motus

adhaerens amico sanitatem corporis tueatur. Omnium uero motuum optimus ille est, qui in semet ex seipso fit. Nā

& mentis, & totius ipsius motioni cognatissimus est.

Qui uero ab alio fit, deterior. Deterrimus aut motus, quando iacens & quietem agens corpus, ab alijs secundū partes mouetur. Quapropter purgationum constitutionumq; omnium corporis, quæ exercitatione gymnastica fit, saluberrima est. Proximè ad hanc accedit uelutio facilis, siue nauis, seu quouis alio vehiculo peragatur. Tertia comotionis species tunc demum cū summa cogit necessitas, uilis, aliter uero nullo modo sana mētis hōi suscipienda. Medicorū illa purgatio est, quæ pharmacis. i. solutius medelis, fieri solet. Morbi enim nisi periculosissimi sint, pharmacis irritandi nō sunt. Omnis namq; morborū constitutio animalium nature quodāmodo similis est. Sane animalium compositio ab ipso generationis exordio certis temporum curriculis terminatur: idq; & genus vniuersum patitur, & animal vnumquodque ab ortu fatale uiuendi spatium in seipso exceptis necessarijs passionibus, continet. Etenim trianguli ab ipso initio singulorum vim possidentes usque ad certum tempus sufficienter ad usum uitæ coherent, ultra id uita nemini prorogatur. Idem quoque constitutionis modus languoribus conuenit. Quos si quis citra fatālē temporis cursum pharmacis amputare contenderit, ex paruis ingētes, ex paucis multi euadere cōsueuerunt. Quapropter diligentia uictus corrigendi & gubernandi sunt morbi, prout cuique datur ortum, neq; difficile infestumq; malum pharmacis instigandum.

De purgationibus.

Ac de cōmuni quidem animali & parte illius corporea, qua diligentia regenda & gubernanda sint, ut ratio uiuendi seruetur, satis est dictū. Ipsum uero quod gubernaturū est, multo magis ac prius ita pro uiribus instruendū est, ut quā optime atq; pulcherrimè ad regendū sit preparatum. Exacta quidē huius rei discussio propriā sibi et integram disputationem exigeret. Quātum uero fortè ad id quo de agimus attinet, si quis per superiorum uestigia gradiatur, non absurdè sic maxime procedendo ad commodum istorum finem perueniet. Sæ-

Diligentia uictus corrigendi morbi.

pe in superioribus diximus tres esse anima species in nobis trifariam distributas, singulasq; suos motus habere. Ita nunc paucis concludamus, quacumq; illarum torpet, & à suis motibus otium agit, imbecillissimam necessario reddi: quæ uero agit assidue, robustissimam. Quapropter danda est opera, ut species singulae motus suos inter se moderatos conuenienti tenore conseruent. De præstantissima igitur anima nostra specie ita est sentiendum. Nēpè hanc Deus, ut dæmonem nostrum cuique tribuit: hanc in summa corporis arce sedem habere dicimus, atque ad cæli cognationem à terra nos tollere, tanquam animalia cælesti potius quàm terreno semine nata. Quod quidem rectè ad modum dicitur. Vnde enim primus anima datus est ortus, inde diuina uis caput radicemq; & originem nostrā pendentem suspendens, totū dirigit corpus. In eo igitur qui concupiscentiæ & ambitiosæ iracundiæ affectibus explendis incumbit, necesse est opiniones omnes mortales fieri, atq; eum quā maxime fieri potest mortalem profusus euadere cū mortalem naturam pro uiribus auxerit. At eum qui totus discenda ueritatis cupiditate flagrauerit, atq; omnem eius operā præcipue in hoc uno impenderit, necesse est oīno si quidem ueritatem attingat, immortalia & diuina comprehendere: & quatenus humana natura immortalitatem assequi potest, eatenus hunc penitus mortalem euadere, nulla uidelicet immortalitatis parte dimissa. quinetiam cū semper diuinum colat, ipsumq; familiarem dæmonem in se habeat ornatissimum, præcipue beatum fore. Cultura aut cuiusq; omnino una est, proprium cuique pabulum motumq; tribuere. Ei uero quod in nobis diuinum est, motus cognati sunt, uniuersi ipsius cognationes atque circuitus. Hos itaque secutum unumquē nostrum oportet discursiones illas nostras in capite olim à prima generatione corruptas, per ipsam mundana harmonia reuolutionisq; intelligentiam ita corrigere, ut intellecta rei intelligentem vim secundum pristinam naturam similem reddat, per quam similitudinem uita à Deo optime nobis proposita, & in presenti tempore, & in futuro finem adipiscamur. Sed iam disputatio illa de vniuerso usque ad generationem hominū nobis proposita finem penè suū adeptā uidetur. Caterorū uero animantium generationem quatenus duntaxat necessitas postulat, paucis perstringemus. Sic enim modum in hac disputatione tenere sibi quisq; uidebitur. Verū de his iam ita dicamus. Quicumq; uirorū iniusti timidūq; uixerunt, quemadmodū probabilis ratio nobis ostendit, in generatione secūda in fœminas sunt conuersi. Quo quidem tempore hæc ob causam dij coitus amorem machinati sunt. Igitur in uirū vnum quiddam, in fœminis alterum uita & aīa composita composuerunt. Ipsum potius discursum, quo per pulmones sub renes in uesicam defluens & spiritui mixtus elisusq; depromitur, dij in fistula modum in compa etiam medullam à capite per ceruicem & spinam deriuauerunt. quod quidem sperma. i. semen, in superioribus nuncupauimus. Hoc aut utpotè animatum ac respirans, qua parte spirat, per eandē uita effluendi desiderū gignit, atq; ita generandi amorem nobis inseruit. Quocirca pudendorum nature in uirū insita uis, inobediens atque imperiosa, & quasi animal non exaudiens rationem furiosarum libidinum uolentia subijcere sibi cuncta conatur. Vulua quoque matrixq; in fœminis eadem ratione

De generatione summa.

De spermate.

Generandi cupiditas.

CRITICAL ATLAS

tione animal avidum generandi, quando procul à fœtu per atatis florem, aut ultra diutius detinetur, agre fert moram ac plurimū indignatur: passimq; per corpus oberans, meatus spiritus intercludit, respirare non sinit, extremis vexat angustijs, morbis deniq; omnibus premit, quousq; virorumq; cupido amorq;, quasi ex arboribus fœtū fructumve producant: ipsum deinde decerpunt & in matricem velut agrum inspargunt: hinc animalia primum talia, ut nec propter parvitatem videantur, necdum appareant formata, concipiunt: mox quæ conflauerant, explicant, ingentia intus enutriunt, demum educunt in lucē, animaliumq; generationum perficiunt. Mulieres hūc in modum & fœmina omnes sunt genita. Auuum autem genus ex nostro ita est apte formatum, ut pro pilis pēnas acciperet. In hoc illi homines transeunt, qui simplices & innocentes cū sint, leues tamen sunt, & frustra in rebus sublimibus curiosi: quæve adeo fatui sunt, ut oculorum iudicio confisi, hoc altissima quæq; firmiter demonstrari posse non dubitent. Gressibilium verò ferarum genus ex his natum hominibus, qui à philosophia penitus alieni ad cœlestia nunquam oculos erexerunt, ex eo quod volutionibus illis, quæ in capite peragi solent vti nunquam sunt, sed illas animæ partes secuti quæ in ventre & pectore dominantur. Ex his vtiq; studijs anteriora membra & capita ob ipsam cognitionem humi penitus deflexerunt: in longum productum ac diuersum corporis verticem tenuere: quandoquidem ibi propter desidiam singulorum collisi sunt & contracti circuitus, & ideo quod quattuor pedum ac etiā plurium est instituta figura, ut insipientioribus deus maiorem ex pedibus multis atq; progressu occasionem præsteret, per quam magis etiā defleantur ad terrā. Eos autē qui horum insipientissimi erant, corpusq; in terram penitus prosternebant, quasi nihil ultra pedibus opus foret, in corpora carentia pedibus, & humi serpentina permutarunt. Quartum genus aquaticum est, ex illis natum qui stolidissimi & imperitissimi fuerant, quos nostri illi transformatores pura respirazione dignos idcirco non iudicauerunt, quia propter extreme transgressionis iniquitatem animā impurissimā prorsus habebant. Ideo ex tenui ac pura aeris illa respirazione, in aquæ respirationē profundā turbidāq; miserunt. Vnde pisciū et ostrearum ac deniq; aquatiliū orū ortā est multitudo: in qua certē mutatione illi ex se diu extremarū habitatione inscitia quoz; extrema dant pēnas. Hunc in modum & olim & nunc in se inuicem animalia migrant, dum mentis et dementia iactura vel adeptione mutantur. Iam igitur nostra hæc de vniuerso disputatio finem habeat. Mortalia. n. et immortalia viuētia mundus hic sortitus, atq; inde cōpletus, ita deniq; factus est visibile visibilia cōprehēdes animal, intelligibilis dei imago, sensibilis, maximus, interminatus, pulcherri mus, perfectissimus cœlum unum hoc atq; vniuentum.

C R I T I A S , V E L , A T L A N T I C V S .

M A R S I L I I F I C I N I A R G V M E N T .

P L A T O noster officiosissimus patriæ suæ filius laudauit eam in Menexeno ex rebus contra orientales, laudat rursus in Critia ex rebus contra occidentales strenuē gestis. Atque vtrouique

commendat ex multis, tum dei, tum naturæ artisq; muneribus: simulq; commonefacit omnes ne patriæ sint ingrati: ac dum virtutem Atticam tam orientem quam occidentem plagam superasse commemorat, interea docet & omnia domari virtute, & viros virtute præditos, tum in occidentibus, id est rebus aduersis, tum in orientibus, hoc est secundis recte feliciterq; se gerere. Nec iniuria post Timæum de mundi generatione, legi vult Critiam de antiquitate mundi. Videatur autem neque huic historiæ finem imposuisse, neque sequentem historiā sub Hermocratis titulo promissam composuisse. Hanc autem non fictam quidem, sed veram historiā extitisse, constat. Primo quidem, quia vbiunque fingit aliquid, solet fabulam nominare. Hic verò tanquam historiā audet asserere. Deinde idem omnino asserit in Timæo, appellans rem miram quidem, sed omnino veram. Et à quibus accepta sit diligenter vtrouique recenset, scilicet à maioribus suis atque gentilibus. Critias enim hic ab auo Critia, ille verò à Solone patre suo, qui literis quoque mandauit, Solo ab Aegyptijs sacerdotibus. Præterea Proclus Marcelli cuiusdam de rebus Aethiopum adducit historiā, in quibus hæc manifestissimè confirmantur Aethiopum rebus gestis inserta. Et si Platoniorum nullus historiā negat, Porphyrus tamen, Proclus, & ante hos Origenes, allegoriam insuper volunt physicam continere. Quos equidem vereor ne si conentur singula allegoria ad vnguem accommodare, ab ipso Platone derideantur, in exordio Phædri curiosus nimium in huiusmodi rebus allegorias sub persona Socratis irridente. Verum ne Anagogicum sensum, quo prorsus neglecto nemo sit Platonius, omnino negligere videamur, Pallas quidem sit numen intellectu ali vitæ præsidens, Neptunus verò numen fouens generationem atque gubernans. Athenienses figuræ sint animarum intellectu solo viuentium, numinumq; similitum. Atlantici verò figuræ numinum generationi fauentium, animarumq; corporibus coniunctarum ad generationis officium totiusque ornatum. Conuenientissimè verò per occidentem, per mare, per insulas, per varias locorum partitiones, ipsa generationis materia mobilitasque diuersa significatur. Bellum præterea sit studiosa contentio, per quam superiora numina, inferiora assidue in se conuertunt, & animas quasi ferro & igni à materia motūque segregant. Proinde quod Neptunus ex muliere filios procreauit, intellige vel ex terra genuisse, vel afflatu quodam ex priori viuendi forma in alteram formam regenerasse. Quinque verò partus, quinque sunt formæ corporum, quas in hoc materia mari perpetua agitatione componit, scilicet lapides, metalla, plantæ, animalia partim ratione carentia, partim prædita ratione. Decem verò filij sunt, quolibet enim partu gemini concreantur. Nempe in quouis composito elementalis coalescit virtus, simulq; virtus quadam cœlestis infunditur, quam medici virtutem nominant specialem. Ex geminis autem quinque partibus decem filij computantur. At quinque zonæ siue spiræ arcem Neptuneam circumdantes, quinque sunt sphaerarum naturæ, cœlestis, ignea, aerea, aquea, terrea. Partim verò terrenas ait, partim aqueas, ut statum in rebus significaret & motum. Communis verò per omnes meatus, mutua inter se rerum significat genituram. Commemorat & metalla, ut per septem metalla, septem planetarum influxus intelligamus, generationem omnium moderantes. Aurum quidem Soli, Argentum Lunæ, Plumbum Saturno, Electrum Ioui, Ferrum & es Marti, Veneri Ori chalcum, Mercurio Stannum Platonici tribuunt. Mensuræ verò earumq; numeri partim ex historia, partim ex architecturæ ratione ducuntur. Nonnihil tum operis, tum eloquij gratiæ decoriq; attri buendum. Sed de allegoria sermō iam satis. Iam verò sic libri huius mysteria confirmemus. Platonici deos quidem alios, ut eorum verbis vtar, supercœlestes, alios verò cœlestes, & alios subcœlestes esse putant. Et primos quidem filios dei, sequentes verò omnes deorum filios nominant. Rursus in primis amplissimam providentiam, in secundis minus amplam, in tertijs ad angustiora redactam collocant, vtpotē qui iam certis terræ plagis rerumq; generibus diuina distributione præsent: quemadmodum & cœlestes alij, alijs cali partibus stellisq; præpositi. Hi ergo subcœlestes dij certo quodam ordine, alij gentes alias gubernandas ab initio susceperunt. Ab initio inquam vel geniti mundi, vel generis humani regenti. Siquidem post ingentes terreni orbis illuiones, Plato homines arbitratur eius modi deorum opera ex ipsa terra veluti matre diuinitus generari. Possē, n. illos gignere: per Ideam videlicet humanam quasi semen. Possē & terram parere, nouo abundanteq; humore persusam, & accedente calore fecundam, siue post aquarum colluiones sequantur tepidi soles, siue post uasta quædam incendia pluuiæ vberius affluant. Homines verò à dijs è terra progenitos, Heroes nominant, qui à parentibus occulta quadam mentis ad mentem persuasionē recti ab initio multa per secula fuerint. Quoniam verò longo temporum tra-

Metalla Planctis di cata.